FUNDACIÓ JAUME BOFILL
1373

MEMÒRIA DEL PROJECTE
EDUCACIÓ EN VALORS A L'ESO
2001-2003

Grup de Recerca en Educació Moral
en col·laboració amb la Fundació Jaume Bofill

Josep Maria Puig Rovira
Xus Martín Garcia
Jaume Trilla Benet
Maria Padrós Cuxart
Laura Rubio Serrano

Índex

0. Introducció....1

I. MEMÒRIA 2001-2002: EDUCACIÓ EN VALORS I TUTORIA....3

1. Reunions col·lectives a la Fundació Jaume Bofill....4

2. Col·laboració amb els centres (2001-2003)....7
   2.1. Col·laboració amb l'IES l'Alzina....7
   2.2. Col·laboració amb l'IES Consell de Cent....8
   2.3. Col·laboració amb l'IES Lluís Vives....8
   2.4. Col·laboració amb l'IES Milà i Fontanals....10
   2.5. Col·laboració amb l'IES Miquel Tarradell....10
   2.6. Col·laboració amb l'IES Pau Claris....11

3. Seguiment i coordinació del projecte per part del GREM (2001-2003)....13

II. MEMÒRIA 2002: DONAR CLASSE!....15

4. Sessions conjuntes i simulacions....16

5. Enregistraments reals....22

III. ANNEXES....24

6. Annexes: Educació en valors i tutoria (2001-2002)....25
   6.1. Valoracions dels participants....26
   6.2. Índex del projecte "*Ser tutor/a*"....27

7. Annexes: Donar classe!(2002-2003)....28
   7.1. Documentació del taller....29
   7.2. Material elaborat pel grup al llarg de les sessions....30
   7.3. Anàlisi d'enregistraments reals....31
   7.4. Valoracions dels participants....32

0. Introducció

Durant els cursos 2000 - 2003, la Fundació Jaume Bofill i el Grup de Recerca en Educació Moral han dut a terme un projecte de col·laboració entorn a l'educació en valors a l'ESO.

La primera fase del projecte va estar molt centrada en la demanda de cadascun dels sis instituts participants. La idea era poder donar una espècie de "suport a la carta" que permetés recollir i respondre a diferents tipus d'interessos i sensibilitats per part del professorat de secundària, així com l'especificitat d'algunes de les situacions o circumstàncies dels centres. Paral·lelament, els professors implicats directament en aquest treball al propi centre i/o altres, participaven en un seminari de periodicitat mensual, aproximadament, amb la pretensió de compartir experiències i reflexions entorn a la temàtica en qüestió. Fruit de la primera etapa de col·laboració (fins al juny de 2001), es van elaborar uns materials didàctics fets força "*A MIDA*" de les necessitats amb què ens haviem trobat.

Al llarg del curs 2001–2002 , es va mantenir el seminari amb les mateixes característiques que fins aleshores, així com la col·laboració amb els diferents centres. També es va acabar una proposta teòrico-pràctica que porta per títol "*Ser tutor/a*". Val a dir que la col·laboració amb els centres va tenir diferents nivells d'intensitat en funció dels centres i les seves demandes. Durant el curs 2002–2003 ha estat sensiblement menor, ja que cada centre ha seguit treballant l'acció tutorial autònomament, i amb el mínim de suport extern. Per altra banda, durant aquest curs 2002–2003 s'ha realitzat un taller de simulació i vídeo-feedback sota el títol de "*Donar classe*!" i plantejat amb objectius, dinàmiques i continguts diferents als que havíem treballat fins llavor. Algunes de les persones que havien participat en el primer seminari es varen animar a fer aquest segon. Altres s'hi han afegit des de diverses procedències (altres instituts, la facultat, EAP's, ...) i posteriorment a una tasca de difusió del taller.

En aquesta memòria recollim la descripció d'aquesta segona fase del projecte que va iniciar-se el 2000, és a dir, el que hem fet conjuntament durant els dos darrers cursos

acadèmics. La diferència prou marcada entre la continuïtat del treball anterior que ja s'havia fet amb els instituts i la realització del taller de "*Donar classe*!" ens sembla que justifica separar la memòria en dues grans parts. Tant en l'una com amb l'altra, hem procurat descriure, però sintèticament, el conjunt del procés.

Per a nosaltres, ha representat un treball molt enriquidor que intuïm que donarà encara nous fruits i que ha permès avançar en el treball pedagògic i l'educació en valors a l'àmbit de l'educació secundària obligatòria.

I. MEMÒRIA 2001-2002:
EDUCACIÓ EN VALORS I TUTORIA

1. Reunions col·lectives a la Fundació Jaume Bofill

Un dels elements que aquest curs s'ha mantingut a petició dels professors/es dels instituts participants en el projecte han estat les reunions col·lectives a la Fundació Jaume Bofill. Aquestes han reunit, aproximadament de forma mensual, als professors/es dels instituts implicats en el projecte i als responsables del mateix. Així doncs, continuant amb el que ja s'havia iniciat els cursos anteriors, els objectius fonamentals han estat exposar i debatre temes generals i d'interès comú al voltant de l'educació en valors a l'educació secundària obligatòria, i posar en comú experiències de cadascun dels centres.

El contingut de les reunions ha estat divers i ha intentat respondre a les demandes i necessitats expressades des dels mateixos centres. Han prevalgut els temes de contingut metodològic o procedimental com són el tractament de la guerra a l'aula, el treball cooperatiu i la resolució de conflictes i la mediació.

Durant el seu transcurs hem comptat amb la col·laboració de persones externes al projecte. En aquest sentit cal destacar la participació dels professionals de l'IES de Castellà del Vallès que van presentar la seva experiència del GAS –Grup d'Acció Solidària- i de Mª Carme Boqué, qui ens va presentar el projecte i materials que ha elaborat al voltant del tema de la mediació. La convocatòria a les reunions s'ha fet a través de cartes. En cadascuna d'aquestes s'hi adjuntava l'acta de la sessió anterior i, ocasionalment, documents d'interès per al grup sobre algun dels temes treballats.

Així doncs, durant aquest curs hem celebrat un total de sis reunions col·lectives –més o menys una per mes-, en les quals el nombre de persones que han participat habitualment ha estat de 25. El següent quadre recull a tots els participants:

IES ALZINA: Eugènia Bofill, Eulàlia Leal, Assumpta Sendra i Mª José Sogas.
IES CONSELL DE CENT: Martina Malo, Sagrario Mir i Teresa González.
IES LLUIS VIVES: Beatriu Antolínez, Ferran Piñeiro i Montse Matas.
IES MILA I FONTANALS: Rosa Maria Julià, Isabel Gargallo
IES MIQUEL TARRADELL: Nacho Almirall, Pepe Checa, Empar Soler i Felipe González.

IES PAU CLARIS: Neus Ferrer, Àngels Escofet, Miquel Pérez, Antònia Serres, Marisa Pérez i Lídia Delgado.

A continuació adjuntem una breu síntesi de cadascuna de les reunions col·lectives:

Reunió del 15 d'octubre de 2001

Benvinguda, revisió del curs anterior i presentació del projecte pel nou curs.

Presentació de l'experiència de l'IES de Castellà del Vallès: ocupació de l'espai contra la violència dintre de l'institut a través de la creació del GAS – Grup d'Acció Solidària.

Reunió del 19 de novembre de 2001

Presentació del tema de l'educació per la pau a través del text de Piaget "*¿Es posible educar para la paz?*" per part de Xus Martín.

Treball i presentació sobre com s'ha abordat el treball de la guerra en diferents moments i a cadascun dels centres.

Reunió del 21 de gener de 2002

Xerrada informal sobre temes diversos: la col·locació de màquines expedidores de preservatius als instituts i l'actual situació dels centres de secundària, les seves necessitats i limitacions.

Reunió del 18 de febrer de 2002

A través d'una dinàmica de treball cooperatiu, es van presentar i analitzar les possibilitats d'aquesta forma de treball. L'activitat, alhora, també va servir per introduir els aspectes fonamentals de l'assemblea de classe.

Reunió del 15 d'abril de 2002

Presentació del tema de resolució de conflictes i mediació. La part teòrica del tema va ser introduïda per Neus Ferrer (IES Pau Claris), mentre que les experiències pràctiques van ser exposades per Mª Carme Boqué i Pepe Checa (IES Miquel Tarradell).

Reunió del 13 de maig de 2002

Darrera sessió del curs. La primera part de la trobada es va destinar a treballar per grups una proposta de Pla d'Acció Tutorial.

Després, també es va destinar un temps a la valoració conjunta de l'experiència, l'entrega de certificats i la presentació del projecte "*Donar classe*!" prevista pel curs següent.

Les reunions col·lectives als locals de la Fundació Jaume Bofill s'han convertit novament en una espai en el que compartir i intercanviar experiències i aprofundir en aspectes i temes concrets d'educació en valors que poder aplicar en els propis centres. El coneixement de les persones implicades i el treball realitzat fins el moment han permès un clima distès que les persones participants també ha valorat positivament –tal i com després es pot comprovar en les valoracions dels annexes.

2. Col·laboració amb els centres (2001-2003)

A part de les sessions col·lectives a la Fundació Jaume Bofill, durant el curs 2001-2002 es va continuar el sistema de col·laboració directa amb els sis centres de secundària participants en el projecte. La implementació de les estratègies, tècniques i materials de tutoria que s'havien elaborat fins llavors era un clar objectiu per aquest curs. A més, però, s'esperava que aquesta es fes conèixer i s'obrís a tot el centre. D'una banda, era el moment d'ampliar el projecte i, de l'altra, que aquest anés prenent autonomia en cada centre. Precisament per això, el curs 2002-2003 ha estat el moment de tancament del projecte.

Tal i com s'havia fet en un principi, cada centre va seguir el seu propi ritme, podem parlar d'intervencions molt diverses en aquest sentit. Per aquest fet, a continuació exposarem la concreció del projecte en aquests dos cursos per cadascun dels centres. Al final, a més, adjuntem un quadre resum que recull el nombre d'entrevistes i intervencions a l'aula en els diferents instituts.

2.1. Col·laboració amb l'IES l'Alzina

La concreció del projecte a l'IES Alzina durant aquesta segona fase va centrar-se en la col·laboració directa en el centre durant el curs 2001-2002. La repartició de les tutories el curs següent va fer impossible la seva continuïtat.

Després d'una reunió amb els coordinadors de cicle, la direcció i el cap d'estudis la col·laboració al centre durant el 2001-2002 es va centrar en la programació i avaluació de les tutories de 2n i 3r d'ESO. Així, vam mantenir una reunió mensual amb els tutors d'aquests cursos. Les primeres trobades del trimestre servien per programar els temes d'interès a tractar durant les següents sessions. En les posteriors reunions es tractava de

concretar el treball i les activitats a realitzar per cadascun dels temes, buscar material didàctic per treballar a l'aula i, finalment, avaluar-ne la seva posada en pràctica a l'aula. En aquest sentit es va intentar barrejar material extret de les unitats didàctiques de *"A MIDA"* i temes socials d'actualitat treballats, principalment, a partir de la premsa i reportatges de la TV. Alguns d'aquests temes van ser els maltractaments, la guerra, la drogadicció i l'explotació de menors. A final de curs, es va elaborar una graella de valoració de la tutoria. A través d'aquesta, es van poder delimitar alguns dels aspectes a treballar el curs següent. En aquest sentit, el centre es va manifestar preparat per dur a terme un treball de manera més autònoma que fins llavors. En el cas de les tutories de 2n i 3r d'ESO l'entrada a l'aula va estar restringida a algunes sessions molt concretes, donada la predisposició dels propis tutors.

També es va dur alguna col·laboració esporàdica amb les tutories de 1r que duia a terme el psicopedagog del centre. Aquest era un grup de característiques molt específiques i pel qual era necessari preveure dinàmiques de caire més lúdic per treballar els valors amb els alumnes. En aquest sentit, es van programar conjunt algunes activitats de tipus sòcioafectiu i de treball cooperatiu que després vam tenir l'oportunitat d'observar directament a l'aula.

Finalment, la professora de religió del centre també va demanar la nostra col·laboració en alguna ocasió concreta. En aquest sentit, es van cercar materials sobre temes concrets i es va programar alguna sessió de manera conjunta.

2.2. Col·laboració amb l'IES Consell de Cent

A l'IES Consell de Cent, es va dur a terme una col·laboració força important durant el curs 2001 – 2002, amb la participació al llarg de tot el curs a dues tutories de 1er d'ESO (amb dues persones de l'equip extern). Aquesta participació implicava un rol bastant actiu en la programació, proposta i preparació de les sessions.

Per altra banda, a més de la participació a l'aula, es varen fer reunions amb el professorat: concretamet, aquestes reunions, d'una periodicitat aproximadament mensual, reunien a sis persones: els tutors i tutores de 1er cicle de la ESO, la coordinadora i la logopeda. En elles es realitzava bàsicament la programació de les següents sessions així com la proposta de materials per a treballar els diversos temes.

A partir del curs 2002 – 2003, no s'ha continuat amb aquesta implicació tant activa i det s'ha mantingut el conctacte sense més participació.

2.3. Col·laboració amb l'IES Lluís Vives

La col·laboració a l'IES Lluís Vives d'aquesta segona fase del projecte s'ha concentrat en les hores de tutoria del segon cicle de la ESO, a través de la col·laboració amb els tutors i les tutores de 3er i 4rt en la programació i preparació de les sessions.

Durant el curs 2001-2002, es va realitzar una reunió mensual aproximadament amb l'equip de tutors de segon cicle. En algunes d'aquestes reunions, es va treballar per separat amb cadascun dels nivells, ja que es tractava de preparar amb cert detall les pròximes sessions de tutoria. Les persones de suport en el centre vàrem ajudar buscant i aportant alguns recursos materials adequats per al que es pretenia treballar a l'aula (per exemple, sobre el diàleg o l'elecció de delegats). En el cas de 4rt, es va preparar a més un dossier amb la informació sobre opcions acadèmiques i professionals per a després de l'ESO. Per altra banda, les reunions tenien l'objectiu no solament de programar les properes tutories sino també d'avaluar el funcionament de les que s'havien dut a terme durant el mes corresponent.

Tant a 3er com a 4rt d'ESO, vam entrar també en alguna ocasió a l'aula, participant en la dinamització de la sessió (no únicament com a observadors).

A final del curs 2002–2003 doncs, es va acordar una proposta de programació de les sessions de tutoria de 3er i 4rt que recollia les activitats dutes a terme durant el curs i prèviament avaluades.

De cara al curs següent, 2002–2003, es va valorar la necessitat de fer una proposta realista de col·laboració, concretada en el seguiment al segon cicle de l'aplicació i avaluació de la programació resultat del curs anterior. El ritme i la composició de les reunions va canviar en dos sentits:

- deixa d'existir la doble figura de tutor de l'aula i tutor/a de seguiment, i per tant només hi ha els tres tutors per curs, i no sis
- degut a que els equips de tutors segueixen tenint únicament una reunió mensual, el centre no troba apropiat dedicar-les totes al seguiment de la programació de l'hora de tutoria, i es prefereix realitzar únicament una reunió trimestral

Al llarg del curs 2002–2003 s'ha dut a terme també una col·laboració en la preparació d'algunes tutories de 4rt d'ESO, concretament en relació a la realització de debats conduïts i presentats pels propis alumnes. Davant la demanda d'una de les tutores, es va realitzar un suport directament amb els alumnes i assistint i dinamitzant les sessions.

2.4. Col·laboració amb l'IES Milà i Fontanals

La col·laboració amb l'IES Milà i Fontanals va quedar restringida a l'inici del curs 2001–2002 i a les reunions col·lectives a la Fundació Jaume Bofill.

El canvi de curs va coincidir amb el canvi d'equip directiu i de coordinadores pedagògiques, i això va dificultar un seguiment amb la feina realitzada anteriorment. Malgrat això, vam fer algunes reunions per a perfilar l'abast que podria tenir el projecte.

En alguns cursos, es varen passar unitats del programa "A MIDA. Materials per a l'educació en valors a secundària", però no es va establir un calendari de reunions pedagògiques, ni es va sistematitzar el treball en algun curs i cicle. .

Durant el curs 2002–2003, no hi hagut continuïtat en el projecte.

2.5. Col·laboració amb l'IES Miquel Tarradell

A l'IES Miquel Tarradell, la col·laboració ha quedat des del curs 2001–2002 emmarcada en el projecte de "*Educar millor és possible*", també amb la implicació del GREM i de la Fundació Jaume Bofill.

Després d'una primera fase d'immersió i diagnòstic al centre, una de les línies prioritàries de treball assumides pel claustre va centrar-se en l'acció tutorial. En relació a aquest àmbit, s'ha assistit regularment a les reunions de tutors dels diferents nivells, així com a les sessions de tutoria en alguns casos.

S'han realitzat diverses reunions per parlar i posar en comú propostes i valoracions respecte a l'acció tutorial, així com una proposta de programació de temàtiques i estratègies per a dur a terme a l'hora de la tutoria.

Durant el curs 2002–2003, aquestes programacions s'han organitzat en unes carpetes per a cada curs amb els materials corresponents per a dur-les a terme. La presència sistemàtica a totes les tutories d'un grup de 1er i un grup de 4rt d'ESO, així com a una part molt important de les de 2on, ens ha permès seguir amb detall aquest procés. Per altra banda, també durant aquest curs, s'ha iniciat una proposta per tal de potenciar la participació de l'alumnat a través de les assemblees, els delegats i els càrrecs, en el primer cicle.

El treball realitzat entorn a l'acció tutorial s'ha avaluat a final del curs. Les conclusions han estat satisfactòries, i s'ha valorat que al llarg d'aquest temps han canviat algunes opinions, percepcions i reconeixement de la importància de la tutoria al centre, en general.

2.6. Col·laboració amb l'IES Pau Claris

La concreció del projecte a l'IES Pau Claris en aquesta segona fase s'ha caracteritzat per la seva intenció d'ampliar el treball iniciat a les tutories de 1r d'ESO l'any anterior, així com l'ampliació de les mateixes.

Les reunions al centre es van mantenir es van mantenir cada mes durant el curs 2001-2002. El fet de que es consolidés el grup de treball i que, en aquest, estiguessin presents les coordinadores de 1r i 2n cicle van permetre una major continuïtat de treball en el temps. Les primeres sessions van estar destinades a fer el calendari del curs. Després també vam treballar conjuntament en l'elaboració, revisió i valoració de les programacions de les tutories per cadascun dels cursos. A més, alguna de les trobades va servir per presentar els crèdits de religió que s'estaven posant en pràctica en el centre. També vam treballar conjuntament en una comunicació que es va enviar a les jornades sobre valors organitzades des de l'IMEB. A final de curs vam destinar una sessió a valorar el treball realitzat al llarg d'aquest i preveure les necessitats pel proper curs. Durant el curs 2002-2003 han estat diverses les circumstàncies les que han fet que el treball continuat al centre anés perdent importància. De totes maneres, es van destinar algunes sessions a establir criteris a tenir en compte per a l'avaluació de les tutories. A més, des de les coordinacions de cicle s'ha intentat fer un seguiment del treball realitzat en les tutories de cada curs. La diversitat de l'alumnat que acull el centre fa que els seus professionals es plantegin la necessitat de revisar contínuament el treball i el material que s'utilitza a les aules, també però, a fer-se conscients de la necessitat d'acordar uns mínims en quant als continguts a treballar en cadascun dels cursos.

La participació directa a les aules també ha anat minvant al llarg dels dos cursos. Durant el primer, el 2001-2002, es va fer el seguiment de les tutories del grup de 1r B al llarg de tot el curs. El centre havia aconseguit dotar als grups de 1r de tres hores de tutoria, una de les quals es destinava pròpiament al treball sobre valors. En aquestes hores es van poder aplicar algunes de les unitats de "*A MIDA*" així com d'altres programes. La nostra participació va ser precisament en aquestes sessions destinades al treball sobre valors. A més, durant el curs, els grups de 3r d'ESO també van demanar la nostra col·laboració per treballar el tema de l'afectivitat i sexualitat amb els i les alumnes. Això va suposar la programació i dinamització d'algunes sessions en cadascun

d'aquests cursos. Durant el curs 2002-2003 la participació a l'aula ja no va donar-se d'una manera sistemàtica, tot i que si es va poder assistir a alguna sessió en concret.

L'ampliació del projecte al centre també va ser una de les tasques previstes per part de les persones que integraven al grup. Així doncs, es van destinar sessions de presentació de les programacions de les tutories per tal de fer arribar la informació a tots els professionals del centre.

Centres	Reunions centre	Intervencions aula
IES l'Alzina	19	5
IES Consell de Cent	6	35 - 40
IES Lluís Vives	16	8
IES Milà i Fontanals	4	-
IES Pau Claris	17	25

3. Seguiment i coordinació del projecte per part del GREM(2001-2003)

El seguiment i la coordinació del projecte s'ha dut a terme a través de les reunions internes del GREM, un total de 30 al llarg dels dos cursos. En aquestes s'han realitzat els següents tipus de tasques:

- Posada en comú de l'estat de la qüestió en els diferents instituts
- Programació de les sessions conjuntes de la Fundació Bofill i preparació de materials o dinàmiques
- Valoració de les sessions conjuntes de la Fundació Bofill
- Revisió dels materials "*A MIDA*" per a la presentació al premi Serra i Moret 2002. Els materials que s'havien elaborat en el curs anterior es van estar utilitzant, com hem vist, en diferents instituts durant el curs 2001-2002. Al mes de març, aquest material va guanyar el Premi Serra i Moret per a Educació i Civisme.
- Revisió dels materials "*A MIDA*" per a la seva edició en format CD. Es va obrir la possibilitat de fer-ne una edició gratuïta, en forma de CD, per a enviar a tots els centres d'educació secundària de Catalunya. Per tant, es varen realitzar les

modificacions i revisions necessàries, i finalment aquesta edició va estar disponible el setembre de 2002.

- Revisió i correcció dels textos per a la proposta de llibre de tutoria a l'ESO *"Ser tutor/a"*. Es va estar treballant en la sistematització d'elements per a l'acció tutorial a la secundària obligatòria, en forma de llibre, que finalment serà titulat *"Ser tutor/a"*.
- Elaboració del projecte de taller de *"Donar classe!"*
- Programació de les sessions del taller de *"Donar classe!"* i preparació de materials o dinàmiques
- Valoració de les sessions del taller de *"Donar classe!"* i dels enregistraments reals duts a terme

II. MEMÒRIA 2001-2002:
DONAR CLASSE!

5. Sessions conjuntes i simulacions

Les sessions conjuntes de simulacions i vídeo-feedback han estat l'element central del taller *"Donar classe!"*. Aquestes han reunit, de forma mensual, a professors/es de diferents instituts, alumnes de la facultat de pedagogia i coordinadors del projecte a l'IES Pau Claris. La diversitat dels participants ha estat un dels aspectes característics.

El contingut central de les sessions ha estat la simulació de classes de diferents matèries, l'observació, l'anàlisi conjunt i el feedback al respecte. D'altra banda però, també s'ha ofert la possibilitat d'enregistrar als participants del taller en classes reals per al posterior anàlisi. En ambdós casos, es comptava amb material de suport, un dossier que recollia diferents guies per a l'anàlisi dels enregistraments. A més, s'ha aprofitat les primeres estones de cada sessió per proposar espais de reflexió conjunta al voltant de temes diversos. En alguns casos, el treball en grup ha suposat l'elaboració de material col·lectiu envers les implicacions i elements a tenir en compte a l'hora de donar classe.

Així doncs, durant aquest curs hem celebrat un total de nou sessions conjuntes –més o menys una per mes-, en les quals el nombre de persones que han participat habitualment ha estat de 28. El següent quadre recull a tots els participants:

Beatriz Antolínez Medrano, de l'IES Lluís Vives
Neus Ferrer Barbany, de l'IES Pau Claris
Mª Àngels Escofet Rovira, de l'IES Pau Claris
Josep Miquel Pérez López, de l'IES Pau Claris
Lídia Delgado, de l'IES Pau Claris
Francesc Maldonado Benítez, de l'IES Pau Claris
Mª Llum Garcia Ortiz, de l'IES Pau Claris
Emília Leal Picazo, de l'IES l'Alzina
Mª José Sogas Martínez, de l'IES l'Alzina
Montserrat Clapers Gallés, de l'IES l' Agulla de Blanes
Àngels Gallego Latorre, de l'IES Serrallarga
Àngela González Giménez, de l'EAP del Berguedà
Pablo M. Moro Rodríguez, de l'IES Miquel Tarradell
Empar Soler, de l'IES Miquel Tarradell
Felipe González Bosch, de l'IES Miquel Tarradell
Núria Pascual Arribas
Marta Malo, de l'IES Consell de Cent
Assumpta Sendra Mestre, de l'IES l'Alzina
Mònica Moreno Sanabria, alumne de la Facultat de Pedagogia de l'UB
Àlex Rodríguez Jiménez, alumne de la Facultat de Pedagogia de l'UB
Txus Fernández Parera, alumne de la Facultat de Pedagogia de l'UB
Laura Sánchez Serrate, alumna de la Facultat de Pedagogia de l'UB
Pilar Martínez Láinez, alumna de la Facultat de Pedagogia de l'UB

A continuació adjuntem una breu síntesi de cadascuna de les sessions conjuntes:

Sessió del 7 d'octubre de 2002

1a part de la sessió:

En aquesta sessió es va presentar el taller, així com dels membres del GREM i de les diferents persones que hi participaven. Aquesta presentació, es va dur a terme amb una dinàmica de grup que consistia en incloure una "trampa" en la pròpia presentació, que els altres havien d'endevinar.

Després es va passar a la concreció d'aspectes més pràctics sobre les sessions del tallers i la possibilitat dels enregistraments reals.

Enregistrament:

En aquest cas, l'enregistrament que es va dur a terme era del propi Josep Ma Puig en la presentació que s'havia fet del taller. El posterior visionat va permetre analitzar la seva intervenció i amb això, obtenir una idea del tipus de feina que es duria a terme en les posteriors sessions. En acabar, entre tot el grup es va poder extreure un llistat de recursos per a tenir en compte a l'hora de preparar una primera classe.

Sessió del 21 d'octubre de 2002

1a part de la sessió:

Durant la primera estona del taller, i asseguts en grups, es va analitzar el dossier del taller, especialment les pàgines en les que es proposen guies o pautes d'observació. Els comentaris més generals van ser de valoració de la quantitat i diversitat d'idees que aporta, malgrat que " a la vida no t'ho pensis tant".

Enregistrament:

En aquesta sessió, i tenint en compte el poc temps transcorregut, no es va fer un enregistrament d'una classe preparada prèviament, sino que es va realitzar un exercici d'incoluació d'estrès. D'acord amb això, es va presentar una situació de classe "estressant", davant de la qual les persones que feien de professores havien de donar algun tipus de resposta. La situació consistia en una classe de tutoria en la que els alumnes, en la darrera sessió, havien manifestat el seu desacord amb les activitats plantejades. Les persones que es van oferir a fer de tutores, una darrera l'altra, varen ser l'Àngels Gallego, la Montserrat Clapers i l'Emília Leal. Després de fer la situació es varen fer comentaris sobre les seves respostes i se'ls van donar per escrit.

Sessió del 18 de novembre de 2002

1a part de la sessió:

Per grups es va comentar el full sobre la inoculació d'estrès que s'havia enviat per correu. Això va permetre tractar en cada grup les tendències que tenim a respondre davant de problemes de control del grup i de possibles formes alternatives.

Enregistrament:

L'Empar Solé i el Felipe Gonzalez, de l'IES Miquel Tarradell, havien preparat una classe de Competència Social per a un nivell de 2on d'ESO. La classe va girar entorn a la història d'Iqbal, un nen treballador del Pakistà, presentada amb un còmic, i que es va treballar en grups.

Després de la simulació vam comentar el conjunt de la intervenció i aspectes més de detall, amb el visionat d'un fragment seleccionat.

Sessió del 12 de desembre de 2002

1a part de la sessió:

En aquest cas, en comptes de discutir a partir d'un text, vam posar en comú les idees que cadascú portava sobre allò que, al nostre entendre, definiria una "bona classe". Aquest treball es va fer per grups, i després ens ho vam explicar els uns als altres.

Enregistrament:

La classe va anar de la ma del Miquel Pérez i la Llum Garcia. Es tractava d'una classe de tutoria per a nois i noies de 1er d'ESO i en la que es treballava la unitat didàctica "Gràcies" dels materials de "A Mida". Van organitzar la classe en forma d'U i varen fer preguntes de reflexió personal i una activitat de role-playing.

Després vam visionar i comentar dos fragments escollits durant la gravació i vam escriure les idees que tinguéssim. També es van dedicar uns minuts a qüestions organitzatives, sobretot pel què fa als enregistraments de sessions de classe reals.

Sessió del 13 de gener de 2003

1a part de la sessió:

Es va destinar la primera part de la sessió a la discussió en petit grup i posada en comú de l'article "*¿Cómo dinamizar un diálogo moral?*" que prèviament s'havia enviat per correu als i les participants en el curs. En el seu comentari es va incidir en el valor de les preguntes –sovint no innocents- i les seves diverses possibilitats en una classe,

sobretot a la tutoria. També en el paper que confereixen a l'alumne pel fet de mostrar-se obert a la seva participació i aportacions.

Enregistrament:

En aquesta ocasió, la simulació la van dur a terme la Laura Sánchez i la Mònica Moreno del grup d'alumnes de la universitat. Va ser d'una classe d'Història de l'art a través de la qual analitzaríem "*Las Meninas*" de Velázquez. Mentre, la resta de participants del seminari van simular ser alumnes.

Després, en petits grups i seguint les pautes indicades en el dossier, es van analitzar diversos aspectes de la simulació i, finalment, es van posar en comú conjuntament i es van extreure algunes conclusions al respecte.

Sessió del 10 de febrer de 2003

1a part de la sessió:

Durant la primera part de la sessió, es va presentar un quadre que pretenia recollir els principals elements alhora de preparar una classe. Aquest esquema tenia com a grans apartats a tenir en compte: el tipus de continguts que es volien treballar (fets i conceptes, procediments, valors, actituds i normes), els mètodes que es pensaven emprar (verbals, sociàtics, cooperatius, per projectes o diversificats) i l'activitat concreta que es pretenia dur a terme a la classe (tasques, seqüències i unitats) i els diferents criteris que havien de combinar-les (sentit, ritme, varietat i significació). D'aquesta manera es pretenia incidir en la importància de planificar una classe.

Just després, i amb la intenció de posar en pràctica aquests elements, es va dur a terme una activitat en petit grup en la que es demanava preparar una sessió de tutoria per treballar el tema de la guerra. Abans de passar a la simulació prevista, es van posar en comú algunes de les propostes.

Enregistrament:

La simulació de la classe va ser a càrrec de Francesc Maldonado, de l'IES Pau Claris. Va fer una classe de tecnologia a través de la que va presentar el funcionament del circuit d'instal·lacions de l'habitatge. Mentre, la resta de participants del seminari van simular ser alumnes.

Després, en petits grups i seguint el sistema habitual, es van analitzar diversos aspectes de la simulació i, finalment, es van posar en comú conjuntament i es van extreure algunes conclusions al respecte.

Sessió del 10 de març de 2003

1a part de la sessió:

Durant la primera part de la sessió, es va donar als participants un breu text de Jaume Trilla que, sota el títol de "*Teoria i pràctica de la bicicleta*", es va haver de comentar en petit grup. Aquest pretenia destacar la importància del principi d'activitat en l'ensenyament i va suscitar el debat al respecte a nivell de petit grup i després de manera conjunta.

Enregistrament:

La simulació de la classe la va dur a terme María José Sogas, de l'IES l'Alzina. Ella va dur a terme una sessió d'iniciació per aprendre a fer massatges. Aquest és un dels crèdits que, des de l'àrea d'educació física, s'ofereix en el seu centre. La resta de participants del seminari van simular ser alumnes.

L'experiència va suscitar moltes qüestions a comentar per la qual cosa es va dedicar una bona estona a posar en comú aspectes diversos respecte la sessió i les possibilitats educatives d'aquest tipus d'activitats amb alumnes adolescents.

Sessió del 28 d'abril de 2003

1a part de la sessió:

La primera part de la sessió es va destinar a fer una tasca en petit grup. En base a un exemple donat, cada grup va haver de pensar diferents frases inacabades de caràcter autobiogràfic sobre el fet de donar classe i aquesta professió en general. Amb les qüestions elaborades per cadascun dels grups s'elaboraria, posteriorment, un recull organitzat de frases inacabades per a la clarificació de valors en aquest àmbit.

Enregistrament:

En aquest cas, la simulació de la classe va donar-se a càrrec de Núria Pascual que va preparar una sessió de matemàtiques per a 1r d'ESO sobre el tema de les operacions amb fraccions. La resta de participants del seminari van simular ser alumnes.

Després, en petits grups i seguint el sistema habitual, es van analitzar diversos aspectes de la simulació i, finalment, es van posar en comú conjuntament i es van extreure algunes conclusions al respecte. A més, dues persones encarregades d'observar minuciosament el transcurs de la simulació, van poder comentar amb la persona enregistrada alguns aspectes de manera més privada.

Sessió del 19 de maig de 2003

1a part de la sessió:

Es va destinar la primera part de la sessió a fer una valoració sobre el seminari a nivell individual i anònim. A més, després es destinaria gran part de la sessió a comentar a nivell conjunt el sentit de l'experiència, les seves possibilitats i limitacions.

Enregistraments:

En aquesta ocasió, i pel fet de tractar-se de la darrera sessió, es va destinar els últims moments de la trobada a visionar les seqüències personalment escollides i comentar els anàlisi individuals referents als enregistraments reals en cadascun dels centres.

Ja en la darrera part de la sessió, es va aprofitar per fer l'entrega dels certificats i acomiadar conjuntament el taller.

6. Enregistraments reals

A part de les simulacions realitzades en les sessions conjuntes, els i les participants en el curs interessats han estat enregistrats en una classe real, en el seu propi institut o centre de treball. L'objectiu era poder fer una observació i anàlisi exhaustiu de la pràctica docent real. Per fer-ho, el dossier de treball del taller, també adjuntava alguna guia i orientacions al respecte. A més, es donava la possibilitat de fer l'anàlisi a nivell individual o amb alguna de les persones de l'equip coordinador.

La darrera sessió del curs va servir per visionar algunes seqüències escollides dels enregistraments reals i per comentar els anàlisi corresponents. L'avaluació del seminari de forma conjunta va fer que aquesta tasca no pogués ser tan completa com s'havia previst.

A continuació adjuntem un breu recull dels enregistraments reals realitzats:

María José Sogas, de l'IES l'Alzina. Es va enregistrar una classe de balls de saló, crèdit de l'àrea d'educació física.

Emília Leal, de l'IES l'Alzina. Es va enregistrar una classe de ciències socials en la que es va treballar aspectes demogràfics de la població.

Assumpta Sendra, de l'IES l'Alzina. Es va enregistrar una classe de religió en la que es va fer un recorregut per les diferents grans religions.

Francesc Maldonado, de l'IES Pau Claris. Es va enregistrar una classe de tecnologia en la que es treballaven les instal·lacions de l'habitatge.

Àngels Gallego, de l'IES Serrallarga, de Blanes. Es va enregistrar una classe de 1er d'ESO de ciències naturals en la que es tancava el tema dels animals invertebrats.

Pablo Moro, de l'IES Miquel Tarradell. Es va enregistrar una classe de llengua castellana a 2on d'ESO, en la que es treballaven les categories gramaticals de nom, verb i adjectiu.

Felipe Gonzalez i Empar Soler, de l'IES Miquel Tarradell. Es va enregistrar una classe de competència social en la que s'acabava el trimestre i es confeccionava el dossier final.

Montserrat Clapers, de l'IES l'Agulla, de Blanes. Es va enregistrar una classe de matemàtiques a 1er d'ESO, en la que es començava a treballar el tema de la divisibilitat dels nombres naturals.

Àlex Rodríguez i Txus Fernández, alumnes de la Facultat de Pedagogia de la Universitat de Barcelona i col·laboradors del GREM. Van enregistrar-se una classe d'ètica en la que es treballava específicament el tema.

Laura Rubio, membre del GREM. Es va enregistrar una classe d'ètica en un grup de 3r de primària. El tema que es va treballar van ser els drets i deures dels infants.

Maria Padrós, membre del GREM. Es va enregistrar una classe de llengua catalana per a persones adultes (nivell A del Graduat d'Educació Secundària).

III. ANNEXES

6. Annexes Educació en valors i tutoria (2001-2002):

6.1. Valoracions dels participants

6.2. Índex del projecte "*Ser tutor/a*"

6.1.Valoracions dels participants

FULL D'AVALUACIÓ DEL PROJECTE DURANT EL CURS 2001-2002

Ens agradaria saber la teva opinió s sobre:

- les reunions conjuntes a la Fundació Bofill.

Han estat molt interessants i profitoses. Hi ha uns elements que ho han fet possible: la seriositat en l'organització i plantejaments, dels diferents temes, la col·laboració de tots els participants, el clima de treball, la puntualitat en acabar les sessions (això dirien els experts que és una dinàmica molt positiva el saber que la reunió té un temps limitat) i la que el treball es generi amb més atenció i facilitat.

Al poder escollir lliurement els temes per part dels participants.

- I sobre tot ens hem guanyat la confiança de tots en el treball i hem minat de crear un molt bon clima entre tots i cap que el nivell ha estat alt tant de continguts com de participació la col·laboració en el centre.

En el nostre IES, el grup de treball s'ha sentit escoltat i valorat. Hem treballat molt a gust.

Al nostre grup no ha variat en la seva composició i això és important i ha estat realçat per l'equip directiu.

S'ha fet difusió del programa a la resta del professorat i s'aconseguit tres hores de tutories per primer curs de l'Eso.

Cal dir que sense el treball i col·laboració del tot generosa i positiva de la Laura Rubio i la Xus Martín no hagués estat possible. S'han mostrat en tot moment molt obertes i flexibles en tot, tant amb les propostes, com en les trobades. Això ha facilitat molt el treball.

Moltes felicitats! i fins l'any.....

FULL D'AVALUACIÓ DEL PROJECTE DURANT EL CURS 2001-2002

Ens agradaria saber la teva opinió s sobre:

- les reunions conjuntes a la Fundació Bofill.

  LA MEVA VALORACIÓ SEGUEIX ESSENT POSITIVA JA QUE A L'INSTITUT PER MANCA DE TEMPS NO ET POTS PERMETRE EL LUXE DE PARLAR I APROFUNDIR SOBRE ELS VALORS. SEMPRE HI HA ALTRES PRIORITATS. ASSISTIR I PARTICIPAR DE LES REUNIONS CONJUNTES SERVEIX PER CONÈIXER LA REALITAT, TREBALL, FORMES I INCIDENTS D'ALTRES PERSONES, I NO AIXÒ ÉS UN ENRIQUIMENT PERSONAL PER EXTERIORITZAR LA PRÒPIA FEINA.

- la col.laboració en el centre.

  EN EL MEU CAS SEMPRE HA COMPTAT DE NOVA AMB PER DISPOSAR D'UN TEMARI MÉS ADEQUAT PEL NIVELL D'ALUMNES. HA FUNCIONAT I NO HI HA CONTENDA.

FULL D'AVALUACIÓ DEL PROJECTE DURANT EL CURS 2001-2002

Ens agradaria saber la teva opinió s sobre:

- les reunions conjuntes a la Fundació Bofill. . Molt profitoses . Crec interessant el fet que companys expliquin les seves experiències directament. La sessió sobre la mediació em va ser molt útil.

- la col.laboració en el centre. No he pogut seguir-la per estar assignada a tutoria de 4RT A.

FULL D'AVALUACIÓ DEL PROJECTE DURANT EL CURS 2001-2002

Ens agradaria saber la teva opinió s sobre:

- les reunions conjuntes a la Fundació Bofill.

Han estat interessants i el clima i coneixement mútuo (de necessitats i problemes) més real. Sí que s'ha d'acabar aquesta dinàmica per a l'any vinent però voldria dir que la trobarem a faltar (com a mínim per part meva)

- la col.laboració en el centre.

Crec que ha funcionat molt bé.
Ha estat molt positiu tenir una hora els tutors de 3r. i la coordinadora de la fundació Bofill per a trobar-nos. Com a aspectes negatius = - que fos de les persones que venien a la fundació no estaven en les reunions d'aquest nivell de tutoria

FULL D'AVALUACIÓ DEL PROJECTE DURANT EL CURS 2001-2002

Ens agradaria saber la teva opinió s sobre:

- les reunions conjuntes a la Fundació Bofill.

Las reuniones siempre me han dado un enriquecimiento con respecto a habilidades para poder relacionarme mejor con los alumnos y con los compañeros del centro.
Cada aportación de los grupos de trabajo ha sido muy positiva.

- la col.laboració en el centre.

Este curso no he podido trabajar con los programas seguidos en el centro ya que no he sido mi coordinadora ni tutora.

FULL D'AVALUACIÓ DEL PROJECTE DURANT EL CURS 2001-2002

Ens agradaria saber la teva opinió s sobre:

- les reunions conjuntes a la Fundació Bofill.

les he trobat molt interessants. D'una banda els temes tractats han estat a l'ordre del dia de tots els centres i per una altra banda m'ha agradat conèixer companys i companyes d'altres instituts i intercanviar experiències.
L'ambient de treball ha sigut molt acollidor, tothom era molt amable i es respirava molta pau.

- la col.laboració en el centre.

Tant la Maria com la Rus han estat molt amables amb nosaltres però aquest any no hem pogut aprofitar la seva ajuda. Hem estat molt enfeinades amb la coordinació, un tema nou per nosaltres i que ens ha dedicat tot el temps. Ho sentim.

Isabel Gaspalb

FULL D'AVALUACIÓ DEL PROJECTE DURANT EL CURS 2001-2002

Ens agradaria saber la teva opinió s sobre:

- les reunions conjuntes a la Fundació Bofill.

Tots els temes tractats en les diferents reunions han estat interessants.
Donat que en quasi bé totes les sessions es partia d'una experiència portada a terme en algun centre, s'arribava a la reflexió sobre la manera d'enfocar l'esmentada situació en el propi IES, i trobar nous elements d'actuació que portés a la pràctica han estat molt positius.

- la col.laboració en el centre.

La col.laboració a l'IES Lluís Vives és a 2n cicle d'ESO i com que jo estic al 1r cicle no n'estic assabentada. Suposo que es valorarà com a positiva.

FULL D'AVALUACIÓ DEL PROJECTE DURANT EL CURS 2001-2002

Ens agradaria saber la teva opinió s sobre:

- les reunions conjuntes a la Fundació Bofill.

Molt bé. En un moment en que tothom es dedica a queixar-se sistemàticament del malament que està la professió, la possibilitat de crear un espai amb altres companys i companyes que volen fer és molt gratificant: les reunions són un espai de formació interpel·lativa, les experiències dels altres potser no siguin copiables, però inspiren a fer, a tirar endavant iniciatives pròpies.

- la col.laboració en el centre.

Hi ha dos elements a avaluar:

a) la participació de la Maria i l'Anna. Ha estat molt positiva i ben valorada pels tutors de 2n cicle d'ESO. Sovint han estat elles les que han animat el treball, fins i tot quan el prof. del centre estava cansat.
Pel prof. nou en la tasca de tutoria s'ha trobat molt acompanyat en la seva tasca. Tant l'aportació de materials com la discussió periòdica ha estat ben acollida.

b) el professorat de l'IES. No s'ha treballat a 1r cicle per manca de voluntat del prof. No sempre s'ha prioritzat aquest treball sobre altres qüestions de l'Equip docent.

FULL D'AVALUACIÓ DEL PROJECTE DURANT EL CURS 2001-2002

Ens agradaria saber la teva opinió s sobre:

- les reunions conjuntes a la Fundació Bofill.

HAN ESTAT EN LA LÍNIA HABITUAL AMB IDEES SUGERENTS, I QUE SI MÉS NO, FAN REFLEXIONAR.

- la col.laboració en el centre.

A L'IES MIQUEL TARRADELL HEM CANVIAT LA FEINA QUE ES FEIA AMB ELS PROFESSORS/ES DE COMPETÈNCIA SOCIAL, PEL PROJECTE "EDUCAR MILLOR ÉS POSSIBLE", QUE AFECTE A TOT EL CLAUSTRE. POT-SER ÉS AVIAT PER FER UNA VALORACIÓ D'AQUEST PROJECTE, EN TOT CAS, ÉS ENGRESCADOR.

FULL D'AVALUACIÓ DEL PROJECTE DURANT EL CURS 2001-2002

Ens agradaria saber la teva opinió s sobre:

- les reunions conjuntes a la Fundació Bofill.

Aquests trobades m'han semblat molt interessants per diferents raons. Tant pel que fa als diferents experiències i opinions de cadascuna de les persones del grup, com la recerca de solucions als nous reptes.

Tot això acompanyat d'un "clima" molt acollidor.

- la col.laboració en el centre.

Jo crec que la falta d'experiència com a coordinadora fa que no s'hagi fet tot allò que si podria haver fet. En aquest punt no stic tant contenta o satisfeta del meu treball.

6.2.Índex del projecte "*Ser tutor/a*"

ÍNDICE

INTRODUCCIÓN

1. EDUCACIÓN Y ACCIÓN TUTORIAL 1

Contexto de la función tutorial: adolescencia y secundaria obligatoria. 1

La educación como instrucción y formación. 4

Bibliografía. 7

2. SOBRE LA EDUCACIÓN EN VALORES. 8

¿Cómo vivir? 9

En busca de certezas morales. 10

Construcción de la personalidad moral. 13

¿Es posible la educación moral? 15

Vía personal: amor, amistad y autoestima. 18

Vía curricular: deliberación y autoconocimiento. 21

Vía institucional: normas y prácticas de valor. 23

Los centros como comunidades democráticas. 26

Bibliografía. 29

3. EL PLAN DE ACCIÓN TUTORIAL. 31

Definición y proceso de elaboración del PAT. 31

Ámbitos de intervención del Plan de Acción Tutorial. 34

Propuesta de Plan de Acción Tutorial para un curso. 37

Programación de las clases de tutoría. 42

Propuesta de temas de educación en valores para la ESO. 45

La clase de tutoría. 48

Bibliografía. 51

4. PRÁCTICAS EDUCATIVAS: ENTRADA EN EL CENTRO Y FORMAS DE APRENDER. 52

Acogida del alumnado. 53

Entrevista con las familias y los alumnos. 56

La participación de las familias. 60

Las fiestas en el centro. 63
Aprendizaje cooperativo. 66
Contratos pedagógicos. 69
Proyectos colectivos. 72
Centros en red. 76
Bibliografía. 80

5. PRÁCTICAS EDUCATIVAS: CONVIVENCIA Y PARTICIPACION. 81
Mejorar las relaciones con el alumnado. 82
¿Cómo se aprenden las normas? 85
Pensar la disciplina. 88
¿Cómo ayudar a los alumnos conflictivos? 91
Conflictos y mediación. 94
Asamblea de clase. 97
Representar a la clase. 100
Bibliografía. 103

6. LA CLASE DE TUTORIA 104
¿De qué temas se habla en tutoría? 104
Entrenar la inteligencia moral. 107
Por una cultura moral común. 110
¿Cómo dinamizar un diálogo moral? 112
¿Cómo opinar sobre temas controvertidos? 115
La evaluación en la clase de tutoría. 117
Bibliografía 119

7. METODOLOGIAS PARA LA CLASE DE TUTORIA 121
Argumentar y dialogar: dilemas morales. 121
Ponerse en el lugar del otro: role-playing. 125
Conocerse a sí mismo: clarificación de valores. 128
Conocerse a sí mismo: autobiografía. 131
Literatura, cine, fotografía y periodismo para aprender sobre valores. 134
Saber comportarse: habilidades sociales. 136
Bibliografía 139

8. TEMAS MORALMENTE RELEVANTES 140
Educación para la paz. 141
Educación para la igualdad de oportunidades. 144
Educación ambiental 147
Educación para la salud. 150
Educación intercultural. 154
Educación para las relaciones afectivo-sexuales. 158
Educación para los Derechos Humanos. 161
Educación del consumidor. 164
Bibliografía 167

9. ACTIVIDADES PARA LA CLASE DE TUTORÍA. 168
"¿Cómo soy?" 168
"¿Cómo dialogar?" 171
"Pedir disculpas" 174
"Derechos Humanos" 176
"Buenos amigos" 179
Bibliografía 182

7. Annexes: Donar classe! (2002-2003):

7.1. Documentació del taller

7.2. Material elaborat pel grup al llarg de les sessions

7.3. Anàlisi d'enregistraments reals

7.4. Valoracions dels participants

7.1. Documentació del taller

GREM de la Facultat de Pedagogia de la Universitat de Barcelona
Fundació Jaume Bofill

Experiència pilot de formació

Donar classe!

Taller de simulació i vídeo-feedback per a la millora de l'activitat docent a l'ESO

Equip conductor del taller

Josep M Puig
Xus Martín
Jaume Trilla
Maria Padrós
Laura Rubio
Ana Novella

Curs

2002-2003

ÍNDEX

Què és el taller "Donar classe"? 3
Objectius del taller "Donar classe" 3
Per què és eficaç el taller "Donar classe"? 4
Moments del taller "Donar classe" 6
Sessions de simulació de classe 6
Enregistrament de classes reals 8
Requeriments del taller "Donar classe" 9

Sessions de simulació de classes

Full de preparació de la sessió de simulació de classe 11
Full d'indicacions sobre el feed-back 12
Full per al feed-back global 13
Full per al feed-back analític 14
Full de síntesi conceptual per a les sessions de simulació de classe 16
Full per al feed-back a fer "a casa" 17

Enregistrament de classes reals

Full de preparació de la classe que s'ha d'enregistrar 19
Full per a l'observació de la sessió de classe enregistrada 20
Full de construcció de l'autoimatge professional per a les sessions d'enregistrament de classes reals 24

Què és el taller "Donar classe"?

És una experiència formativa per a ensenyants en exercici que vulguin optimizar la seva pràctica docent a través de mètodes de simulació i autoobservació. També és un exercici formatiu molt adequat per a futurs educadors.

Ensenyar és una activitat que difícilment s'aprèn o es millora amb paraules i explicacions. Se n'aprèn observant altres persones com ensenyen, pràcticant reflexivament la docència, i observant la pròpia pràctica.

Per tant, el taller "Donar classe" vol proporcionar a tothom oportunitats per fer un aprenentatge actiu i reflexiu de la seva tasca com a docent. I ho farà de dues maneres:

1) simulant classes entre els participants en les sesions de treball del taller o seminari (realització de les classes simulades, enregistrament i anàlisis): Sessions de simulació de classes; i/o

2) enregistrant en vídeo classes reals i posterior anàlisi per part de la persona implicada: Enregistrament de classes reals.

Objectius del taller"Donar classe"

Prendre consciència del propi estil docent i optimitzar-lo. No es tracta d'imitar cap model docent -no hi ha models ideals-, sinó millorar el propi.

Practicar noves formes de donar classe en un ambient favorable i veure com altres persones fan el mateix.

Incorporar nous recursos -actituds, estratègies i metodologies- al propi estil docent.

Reflexionar sobre el fet de "donar classe" i sobre els diferents recursos que ens permeten incrementar l'aprofitament de l'alumnat.

Per què és eficaç el taller "Donar classe"?

Els sistemes de treball que s'utilitzaran en el taller "Donar classe" n'han demostrat en diferents situacions la utilitat. Ara, però, voldríem anar una mica més enllà dels resultats d'aquest tipus d'experiència i veure per què funcionen.

1. A donar classe, només se n'aprèn a través de la pràctica (de la pràctica reflexiva)

Donar classe és fonamentalment un art, un "saber fer", que no s'aprèn amb conferències i explicacions, al menys no única ni principalment amb aquests recursos. A donar classe, se n'aprèn a través de la pràctica, de l'experiència, de l'assaig-i-error. És com aprendre a jugar a futbol o a conduir: et poden donar alguna explicació útil, però no en saps fins que passes un munt d'hores jugant o conduint.

2. Per fer pràctiques, hi ha dues possibilitats: anar a la realitat mateixa o simular-la.

Si hem dit que a donar classe només se n'aprèn a través de l'experiència pràctica, hem de buscar situacions d'aprenentatge que permetin fer pràctiques. És a dir, situacions que permetin fer proves, reflexionar i tornar a intentar-ho. I tot en un clima tranquil i obert a l'error, l'única manera de millorar.

La realitat de les nostres aules no sempre ens permet fer totes les proves que voldríem. Malgrat tot, les classes habituals són un dels millors llocs per aprendre. Ho són si ens permeten una certa tranquil·litat -condició no sempre fàcil de complir-, i si podem dedicar una mica de temps a pensar en el que ha passat i en què podríem canviar per millorar.

Si les aules habituals no sempre són apropiades, l'altra possibilitat que tenim és simular una situació el més semblant possible a les aules i realitzar allí les proves. És això el que es vol fer amb les simulacions: construir un espai semblant, no igual, a les classes que ens permeti fer pràctiques i analitzar-les amb deteniment.

3. Per millorar un saber pràctic, donar classe, cal posar en marxa un mecanisme especial d'aprenentatge: la presa de consciència.

Prendre consciència és un mecanisme d'aprenentatge complex que consisteix fonamentalment a prestar atenció amb intensitat a alguna cosa que volem millorar. A vegades, s'ha dit que és com enfocar amb un llum un aspecte

poc visible del que habitualment fem i, com és evident, només pel fet de veure'l millor resulta més senzill modificar tot el que ens sembli optimitzable.

Els passos de la presa de consciència són tres:

1) observar amb atenció, (VIDEO_instrument)
2) analitzar i valorar el que hem vist, i
3) introduir les modificacions que ens semblin oportunes.

És per això, que el taller pretén donar oportunitats a tothom per observar situacions de classe real o simulades, que també vol facilitar diferents eines per a l'anàlisi i la valoració de la feina, i que finalment desitja obrir les portes de les possibles modificacions i millores que cada u vulgui adoptar.

4. El vídeo, un instrument per a la autoobservació i la presa de consciència.

De la mateixa manera que els microscopis i els telescopis ens ajuden a veure coses que no podem observar a simple vista, el vídeo ens permet veure i analitzar aspectes del nostre treball com a professors o professores que no podem detectar sense la seva ajuda. I, en conseqüència, ens ajuda a prendre consciència.

De fet, tots sabem en quina mesura el vídeo permet veure a poc a poc, tornar a mirar, veure, pensar i parlar alhora, etc. És un magnífic sistema per incrementar la capacitat d'observació.

I, a més, el video permet veure imatges: ens permet veure la plasmació real de les idees. Maneres de convertir les idees en fets. Veiem maneres de fer que simplement proposant-les amb paraules no sempre sabríem imaginar com podríem aplicar-les a la realitat.

En síntesi, el vídeo permet veure amb cura i detall, i permet veure i aprendre globalment i per imitació.

5. Un lloc, uns companys/es, i alguna ajuda per reflexionar i prendre consciència

Finalment, el conjunt del procés s'ha de fer en un espai que afavoreixi la tranquil·litat, amb uns companys i companyes que ajudin a observar i reflexionar, i amb alguns recursos que ajudin a conduir el conjunt del procés.

Hi ha d'haver moments d'observació i reflexió personal, potser feta en solitari, però també és imprescindible que hi hagi moments de treball en grup: de debat, de reflexió conjunta, de col·laboració, etc.

El taller hauria de ser un lloc agradable, de col.laboració amb altres persones i amb prou recursos d'aprenentatge -guies d'observació i feed-back, formes de sintetitzar idees, documents informatius, etc.

Moments del taller "Donar classe"

El taller tindrà dos tipus de moments:

1) Sessions de simulació de classes (sessions conjuntes de taller)

2) Enregistrament de classes reals (o processos particulars de vídeo-feedback)

Els inscrits en el taller s'han de comprometre a actuar com a participants directes, al menys, en una de les dues modalitats, i assistir a les sessions conjuntes.

Cal també comprometre's a preparar les sessions i a realitzar les anàlisis de les pròpies intervencions.

Sessions de simulació de classe

Les sessions de simulació de classe són les activitats que realitzaran tots els membres del taller conjuntament. Activitats que, per tant, es duran a terme els dies de trobada establerts.

Es faran diferents menes de simulació, però el funcionament de la majoria de sessions demana: 1) que tots els participants actuïn com a alumnes simulats de la persona o persones a qui s'encomani fer la classe; i 2) que en cada sessió una o dues persones facin el paper de professors del grup-classe simulat.

Tot i que les sessions podran variar i que alguna vegada s'aplicaran mètodes diferents, el desenvolupament de cada sessió tindrà els següents passos:

1) Preparació de la sessió

Per tal que puguin preparar-se, les classes s'encomanaran amb anticipació.

Les classes simulades seràn sobre l'especialitat de cada u, o sobre un tema de tutoria.

La classe tindrà una durada establerta prèviament, molt més reduïda que l'habitual.

La persona encarregada, prepararà prèviament la sessió: decidirà el que vol treballar, establirà la metodologia que haurà d'emprar, prepararà el material que faci falta i negociarà tot plegat amb els facilitadors.

2) Realització i enregistrament de la sessió

Les sessions de taller començaran amb la realització de la classe que s'ha preparat, la resta dels participants faran d'alumnes.

La classe serà enregistrada en vídeo, al final la cinta quedarà en propietat de la persona que faci de professor/a.

Els facilitadors podran donar per acabada la classe simulada abans del final previst.

3) Primers feed-backs

1 Una vegada finalitzada la classe que s'ha simulat, es comentarà i es lliurarà al protagonista un primer feed-back escrit per part dels companys/es.

2 A continuació es visionarà un tros de la classe i es farà un segon comentari d'algun aspecte de detall. També es lliurarà un segon feed-back escrit.

3 És el moment de la reflexió, que estarà enriquida per alguna llista de temes suggerits per considerar.

4) Conceptualització

Sempre que sigui possible es destinarà una estona a elaborar conjuntament o individualment l'experiència de fer de professor/a i de donar classe.

5) Darrera anàlisi

Un cop acabada la sessió, l'enregistrament es donarà al protagonista per tal que posteriorment l'analitzi en privat amb els recursos d'anàlisi a disposició.

A cada sessió, s'hi treballarà, de manera prioritària, alguna estratègia docent o qüestió didàctica.

A més d'aquest procediment bàsic, i d'acord amb el temps disponible, es faran servir tècniques d'inoculació d'estres, simulació amb paper i llapis, visionat de vídeos, demostracions metodològiques, aprenentatge de models i, evidentment, posades en comú i debats.

Enregistrament de classes reals

El vídeo-feedback o autoescòpia és l'activitat que realitzaran els membres del taller individualment a partir del treball en les seves pròpies classes en els respectius centres.

El nucli del vídeo-feedback consisteix en l'enregistrament en video d'una -o diverses- sessions habituals de classe, que posteriorment el professor/a podrà analitzar de la manera que li sembli més oportuna. L'enregistrament serà de la seva propietat i no es farà servir per a res sense el seu consentiment.

Els moments del vídeo-feedback són:

1) Preparació de la sessió

Abans de l'enregistrament, caldrà preparar la classe per tal de ser plenament conscient del que es vol aconseguir en la sessió. Com es natural, la temàtica ha de ser la que correspongui a cada grup-classe.

2) Enregistrament de la sessió

Una persona anirà a la classe a enregistrar la sessió i lliurarà la cinta un cop finalitzada la classe per tal que el professor/a la pugui analitzar.

No cal fer cap cosa especial ni abans ni durant la classe, llevat d'avisar els alumnes que la sessió s'enregistrarà i d'explicar-ne els motius.

3) Visionat i anàlisi

Cada professor/a sol/a, amb alguna persona que l'ajudi, o amb algun facilitador, procediran al visionat i a l'anàlisi de la cinta.

Es lliuraran materials per fer més rendible l'anàlisi. És positiu fer una doble anàlisi: una de global i una altra que incideixi sobre algun detall. És molt positiu escriure les observacions, i si es desitja comentar-les amb algú.

4) Posada en comú

Els processos individuals de vídeo-feedback es posaran en comú en una sessió col.lectiva, però sense que impliqui el visionat de les cintes de cada u. Serà una sessió destinada a compartir impressions i idees que s'han obtingut del procés personal de vídeo feed-back.

Requeriments del taller "Donar classe"

Es farà aproximadament una sessió col.lectiva cada mes, d'una duració de dues hores.

El taller és gratuït i les institucions organizadores lliuraran un certificat de participació.

Cal comprometre's a realitzar almenys una de les dues modalitats de treball, i a participar en les sessions conjuntes.

Les places seran limitades.

Josep M. Puig Rovira
GREM del Departament de Teoria i Història de l'Educació de la Universitat de Barcelona
Campus de la Vall d'Hebron
Passeig de la Vall d'Hebron, 17
08035 Barcelona

Tel. 93.4035228
Mail: thjpr03d@d5.ub.es

Donar classe!

Documents de treball

Sessions de simulació de classe

Full de preparació de la sessió de simulació de classe

Les següents preguntes et poden ajudar a preparar la sessió de simulació de classe. Mira de respondre-les en un full a part. Pensa, però, que probablement no inclou totes les coses en les quals potser vols pensar a l'hora de conduir la classe, decideix també sobre aquestes qüestions que no hi figuren però que et semblen importants.

Sobre quina matèria serà la classe (també pot ser sobre tutoria)?

Per a quin curs has preparat la classe?

Quina temàtica penses tractar?

Quins objectius vols assolir i quins continguts vols treballar?

Objectius:

Fets i conceptes:

Procediments:

Valors, actituds i normes:

Quines tasques has pensat que realitzin els alumnes?

Quines tasques has de fer tu com a professor/a?

Quins materials fan falta i has de preparar?

Fes un pla de la seqüència dels passos o activitats de la classe i temporalitza-la.

Atès que per a la simulació només tens entre 15 i 25 minuts, quina part de la seqüència d'activitats faràs en el taller?
(Pensa també que els teus alumnes simularan l'edat que els diguis, però no la tenen i cal que s'ho passin bé).

Si fes falta avaluar el que han assolit en aquesta classe, com ho faries?

Full d'indicacions sobre el feed-back

La manera com donem opinions als companys/es sobre la seva activitat docent i, també, la manera com rebem les opinions que ens donen a nosaltres contribueix molt decisivament a l'èxit del procés d'aprenentatge d'uns i altres. A continuació us fem alguns suggeriments per donar i rebre feed-back.

Donar opinions (feed-back)

Sigues concret més que no pas general: val més donar exemples de coses que t'han semblat bé que no pas dir simplement que creus que ha estat una classe magnífica.

Sigues descriptiu més que no pas valoratiu: tant com puguis explica el que has vist sense qualificar-ho.

Descriu aspectes sobre els quals es pot fer alguna cosa: val més parlar del que es pot modificar que d'allò impossible de tocar o canviar.

Escull uns quants (pocs) aspectes sobre els quals és possible centrar i mantenir l'atenció: en el cas que tinguis moltes idees, selecciona les més interessants.

Evita comentaris sobre els motius, intencions o sentiments: no facis inferències ni judicis d'intencions, descriu.

Rebre opinions (feed-back)

Sigues receptiu a tot el que et diuen: segurament trobaràs bones idees.

Si pots pren notes: si anotes el que diuen, ho podràs recordar i pensar.

Demana exemples concrets: sempre que et faci falta, demana que t'expliquin moments que exemplifiquin el que et volen dir.

Valora la utilitat del feed-back que et donen i no la persona que ho fa: pots estar d'acord o no amb el que et diuen, però no ho facis dependre de la persona que t'ho diu.

Full per al feed-back global

Els comentaris que adrecis a la persona que ha fet de professor/a li seran de molta ajuda per conèixer-se millor i potser per optimitzar algun aspecte del seu treball.

Intenta descriure qüestions generals o de detall que per algun motiu et semblin de relleu. Sigues constructiu.

A continuació adjuntem un breu llistat d'aspectes que s'han de tenir presents en qualsevol classe; poden servir-te de suggeriment per als teus comentaris. Però pensa que hi ha moltes coses sobre les quals es poden fer observacions i que no figuren a continuació.

- Plantejament general de la classe: continguts, pla de la sessió, activitats, etc.
- Aspectes verbals i no verbals: veu, rostre, mirada, gesticulació, posició del cos, etc.
- Ajudes didàctiques: pissarra, materials, altres estris, etc.
- Disposició dels alumnes i organització física de la classe.
- Activitats que realitzaran els alumnes: en grups, individuals, tipus de tasca, organització, etc.
- Explicacions del professor/a: claredat, ordre, duració, exemplificacions, etc.
- Interaccions amb els alumnes: preguntes, diàlegs i debats, elaboració conjunta del contingut, etc.
- Etc.

Escriu en un paper a part tres observacions positives de la simulació que ha fet el teu company/a i un aspecte que segons la teva opinió podria millorar-se.

Full per al feed-back analític

Si en el primer feed-back es pretén arribar a una consideració global de la feina que el company/a ha realitzat durant la simulació, en el segon feed-back -fet després de la observació d'una part de l'enregistrament- es vol aconseguir una aproximació més precisa a alguns dels aspectes concrets que podem detectar en la classe simulada.

Per tant, es tracta de mirar amb la voluntat de veure aspectes de detall de la seva feina que us han interessant o sorprès. Es vol una feina més analítica i precisa que en els comentaris del primer feed-back. Cal, però, seguir insistint a assenyalar especialment els aspectes positius i també aquells que vosaltres intentaríeu fer d'una altra manera.

A continuació, a tall de suggeriment, us adjuntem un nou llistat de possibles qüestions que s'han de tenir presents. Moltes probablement no serviran per comentar el treball de simulació que acabem de fer, deixeu-les per a un altre moment i feu servir només les que us siguin útils. Una llista més completa de preguntes que us poden ser de molta utilitat la trobareu més endavant en el full per a l'observació de la sessió de classe enregistrada.

Presentació i curs de la classe

Han quedat clars els objectius, el tema i els continguts de la classe?
Estava clara la successió d'activitats proposada a la classe?
Estava clara la relació entre objectius, continguts i activitats d'ensenyament i aprenentatge?
S'ha presentat el tema i els objectius de la classe?
S'ha fet una presentació general del contingut de la sessió?
S'ha donat més relleu i s'han recordat els punts més importants de la classe?
S'han explicat exemples per il·lustrar alguns dels punts més abstractes?
S'ha resumit el més importants?

Estil personal i eines per donar classe

Parla de manera audible, clara i prou lenta?
Com usa el llenguatge corporal (expressions facials, moviment de les mans, contacte ocular, ús de l'espai, etc.)?
Quina postura adopta a classe (dret o assegut, davant de la classe o no, en moviment, etc.)?

Estableix contacte ocular directe amb els alumnes durant la classe?
Té hàbits en la manera de parlar o de gesticular?
Parla a tot ell grup-classe, a grups particulars, a alumnes concrets?
Fa servir l'humor com a recurs?
Controla la classe de manera confortable?
Quines són les principals dificultats que té en el control de la classe?

Estratègies i materials didàctics

Defineix els conceptes i termes que presenta amb claredat?
Dóna exemples, fa dibuixos, ensenya fotos o explica casos i històries per fer comprensibles els conceptes?
Usa la pissarra?
Fa esquemes per ajudar-se en les explicacions?
S'ha fet servir algun mitjà o material didàctic?

Diàleg, participació, activitats i experiments

Fa preguntes per conèixer el nivell en què es troben els alumnes?
Quan explica, fa preguntes al grup o a alguns alumnes en particular?
Fa preguntes per fer pensar?
Intercala preguntes i explicacions per anar confegint les explicacions?
Fa preguntes per comprovar el que han entès?
Valora positivament les respostes encertades?
Facilita la participació dels alumnes en les classes?
S'han creat moments de debat i discussió a la classe?
Monopolitza la paraula durant les classes?

Escriu en un paper a part un comentari sobre algun o alguns aspectes de detall de la simulació que ha fet el teu company/a

Full de síntesi conceptual per a les sessions de simulació de classe

De tant en tant, en les sessions de taller, hi destinarem una estona a formular una elaboració conceptual relacionada amb el que hem fet.

Els conceptes són també bones guies de la pràctica educativa. Quan sabem donar nom i descriure l'experiència som més capaços de repetir els aspectes positius i eliminar-ne els negatius.

En el nostre cas, volem reflexionar i escriure alguna cosa sobre què suposa donar bones classes. Podem pensar, naturalment, amb el que hem fet en el taller i, també, en tot el que pensem i portem al damunt com a professionals ja experimentats, o com a futurs educadors.

Aquestes reflexions poden fer-se individualment, però, en el seminari, les farem en grups que, en principi, mantindrem durant totes les estones dedicades a la síntesi conceptual. D'aquesta manera, el grup podrà anar ampliant i millorant la feina durant tot el procés.

Per tal de facilitar la feina, proposem que escriviu diverses tesis o afirmacions independents que entre totes expliquin el que significa donar bones classes.

Acordeu i redacteu en un full a part unes deu tesis o afirmacions que permetin fer-se una imatge adequada del que significa donar bones classes.

Full per al feed-back a fer "a casa"

Molt poques persones queden plenament satisfetes quan observen un enregistrament de les seves classes reals o simulades. Tampoc els artistes, esportistes i altres professionals solen parlar gaire bé d'ells mateixos quan usen aquestes tècniques d'autoescòpia. Per tant, no t'esveris si no t'agrades, és normal. Però segur que estàs equivocat/da. En la teva classe simulada hi ha molts aspectes positius i moltes coses que no has de canviar i que podrien ser imitades per altres companys/es. Ara es tracta, sobre tot, que les detectis i en prenguis consciència. Qui no coneix el que fa bé, no és un bon professor/a.

També seria equivocat pensar que no pots millorar cap aspecte de la teva tasca professional. Mira, però, de no caure en qualificacions o desqualificacions generals. Intenta precisar d'una manera concreta algun aspecte que creus que pots fer millor. I, sobre tot, pensa què has de fer per assolir la millora, no et quedis amb un bon propòsit global o general.

Després d'aquestes recomanacions, mira les llistes de temes que s'han observar dels fulls anteriors i torna a observar el video de la teva sessió simulada. Durant el temps d'observació, anota tot el que se t'acudeixi. Al final, fes un escrit sobre els aspectes positius de la teva feina i sobre el detalls que voldries millorar.

Redacteu en un full a part, unes dues cares, la manera com us veieu con a professors/es, feu constar els aspectes positius i alguna cosa que voldríeu millorar.

Donar classe!

Documents de treball

Enregistrament de classes reals

Full de preparació de la classe que s'ha d'enregistrar

Per tal de preparar la classe que hagis decidit enregistrar no cal que facis res d'especial. De fet, la preparació habitual de qualsevol classe ha de ser del tot suficient. No es tracta de fer una classe fora del que és normal, sinó que puguis veure una de les teves classes habituals.

Malgrat tot, a continuació es fan algunes preguntes per tal que puguis fer una anàlisi de la classe millor. Fes alguna anotació en un full a part.

- Curs
- Assignatura
- Nombre d'alumnes
- Tema
- Què vull aconseguir amb aquesta classe?
- Com hauria de conduir-la per aconseguir els objectius previstos?
- Com valoraré si la classe ha anat bé o no?
- Els estudiants estan preparats per a aquesta classe?
- Què han de fer els estudiants durant la classe?
- Què es va fer en les classes anteriors i que es farà en les posteriors?
- Hauré d'utilitzar algun material?
- En la classe que s'enregistrarà, què hi ha de semblant a la majoria de les classes i què hi ha de diferent o específic?
- Cal fer algun comentari amb relació a aquesta sessió de classe?

Full per a l'observació de la sessió de classe enregistrada

Si observeu l'enregistrament de la vostra classe real tant sols/les com amb algú que us ajudi, podeu fer servir com a recurs la llista de qüestions que reproduïm a continuació. Com hem dit altres vegades, es tracta d'una llista llarga, però que no és exhaustiva: falten coses i altres aspectes poden no tenir interès per a vosaltres en aquest moment. Actueu amb llibertat.

També, hem comentat amb anterioritat que ningú no està mai prou satisfet amb el que fa. D'acord, però no us dediqueu a criticar-vos. És una actitud equivocada. És millor per als vostres alumnes que penseu què feu bé, en prengueu consciència i continueu per aquest camí. També estaria bé que detectessiu aspectes concrets que podreu i sabreu millorar en el futur. Concreteu-los, si us és possible, i ànim.

Com ara veureu, la llista que segueix s'assembla molt a la que us hem donat per analitzar les classes simulades. En totes dues situacions esteu analitzant sessions de classe, tot i que en les reals hi ha més coses a veure i a pensar.

Podeu usar aquest llistat de diferents maneres. Una, contestant una darrere l'altra totes les preguntes o contestant només aquelles que us semblen més interessant; dues, fent servir les preguntes d'element de reflexió per respondre únicament a les qüestions que trobareu enquadrades al final.

Presentació i curs de la classe

Tens clars els objectius de la classe?
Tens clar el tema de la classe?
Tens clars els continguts (fets i conceptes, procediments, valors i normes)?
Tens clara la successió d'activitats que vols proposar a la classe?
Tens clara la relació entre objectius, continguts i activitats d'ensenyament i aprenentatge?

Presentes el tema sobre el qual tractarà la classe?
Expliques els objectius de la classe?
Defineixes les relacions entre el tema d'avui i el de les classes precedents?
Fas una presentació general del contingut de la sessió?

Presentes les qüestions en un ordre lògic?
Dones més relleu i recordes els punts més importants de la classe?
Expliques exemples per il·lustrar alguns punts més abstractes?
Mostres relacions entre diferents temes?
Sintetitzes i recordes els punts més importants de la sessió?
Intentes explicar d'una altra manera quan no t'entenen?
Relaciones els temes tractats amb els de les properes classes?

Dones prou temps durant les classes per fer tot el que demanes?
Expliques el temps que tenen per fer cada cosa?
La temporalització de les classes és adequada?
Fas activitats diferents de manera que no arribin a avorrir-se?
Les diferents tasques d'una classe estan ben lligades?
Hi ha activitats per aconseguir dominar cada un dels aspectes que vols treballar?

Estil personal i eines per donar classe

Parles de manera audible, clara i prou lenta?
Com uses el llenguatge corporal (expressions facials, moviment de les mans, contacte ocular, us de l'espai, etc.)?
Quina postura adoptes a classe (dret o assegut, davant de la classe o no, en moviment, etc.)?
Estableixes contacte ocular directe amb els alumnes durant la classe?
Tens vicis en la manera de parlar o de gesticular?
Parles a tot el grup-classe, a grups particulars, a alumnes concrets?
Fas servir l'humor com a recurs?
Controles la classe de manera confortable?
Quines són les principals dificultats que tens en el control de la classe?

Estratègies i materials didàctics

Defineixes els conceptes i termes que presentes amb claredat?
Dones exemples, fas dibuixos, ensenyes fotos o expliques casos i històries per fer comprensibles els conceptes?
Utilitzes idees anteriors per presentar les noves i les relaciones?
Fas servir noves estratègies quan els alumnes no t'entenen?
T'atures a discutir els conceptes complicats?
Expliques a més d'un nivell de dificultat perquè tots puguin seguir?

Uses la pissarra?
Fas esquemes per ajudar-te en les explicacions?
Escrius amb claredat i ordre a la pissarra, escrius massa, fas bona lletra?
Tens alguna estratègia pensada en l'ús de la pissarra?

Feu servir llibre i quin tipus de llibre?
Per a què useu el llibre?
Com integreu el llibre en el conjunt de la classe?
Demanes que consultin altres llibres?
Quan demanes que ho facin i amb quins objectius?

Fas servir vídeo, ordinador, internet o algun altre mitja?
Que aconsegueixes utilitzant-los?
Com l'introdueixes en les classes i com el fas servir?
Com l'han d'usar els alumnes?

Dones fotocòpies?
Són fotocòpies de qualitat?
Les fotocopies reprodueixen pàgines de llibre o les prepares tu?
Quan les dones, per què ho fas i com les han d'usar?

<u>Diàleg, participació, activitats i experiments</u>

Fas preguntes per conèixer el nivell en què es troben els alumnes?
Quan expliques, fas preguntes al grup o a alguns alumnes en particular?
Fas preguntes per fer pensar?
Intercales preguntes i explicacions per anar confegint les explicacions?
Fas preguntes per comprovar el que han entès?
T'esperes uns instants per deixar-los pensar?
Reformules les preguntes si fa falta?
Valores positivament les respostes encertades?
Què fas quan s'equivoquen?

Com facilites la participació dels alumnes en les classes?
Com encoratges els alumnes perquè formulin preguntes?
Com acceptes i respons les preguntes dels alumnes?
Què fas amb les preguntes inesperades?

Crees moments de debat i discussió a la classe?
Monopolitzes la paraula durant les classes?
Demanes a tots els alumnes que participin en els debats?
Fas servir alguna estratègia perquè tothom pugui dir-hi la seva?

Propicies la discussió entre els mateixos alumnes?
A partir dels debats, s'arriba al coneixement que vols transmetre?

Feu servir el laboratori o el taller?
Com són les classes de laboratori o taller?
Quines diferencies tenen amb les d'aula normals?

En les teves classes, els alumnes han de fer alguna investigació?
La classe observada forma part d'un projecte de treball?
Feu servir el treball en grup i l'aprenentatge cooperatiu?
Es pot dir que ha estat una classe activa?

Sobre l'avaluació

Fas alguna mena d'avaluació inicial?
Quin tipus d'activitats d'avaluació apliques?
Retornes i comentes els resultats de l'avaluació?
Es por dir que fas una avaluació permanent?
Com la fas?
Com saben els alumnes la teva opinió sobre ells?
Com saben el que han de millorar?
Com penses els exercicis d'avaluació?

En un paper a part, respon les següents qüestions:

- **Quina és la impressió general que creus que tenen els alumnes sobre el contingut, la metodologia i l'estil de les teves classes?**
- **Quins creus que són els aspectes més positius de la classe que has enregistrat i acabes de veure?**
- **Quins suggeriments tens per tal de millorar els recursos per donar classe que acostumes a emprar en les teves classes?**

Full de construcció de l'autoimatge professional per a les sessions d'enregistrament de classes reals

Després de l'observació dels enregistraments de les classes reals, de l'anàlisi i dels comentaris que potser heu pogut intercanviar, és un molt bon exercici redactar un escrit -dures cares pot ser-ne una bona llargada- sobre la imatge professional que teniu de vosaltres mateixos/as.

Es tracta de reflexionar i plasmar per escrit la manera com us veieu com a professors. Es un escrit per a vosaltres i no per ser llegit en públic: és un text a l'estil dels diaris personals. Però és un esforç que val la pena de fer en la mesura que ajuda a conèixer-se, a valorar-se de manera positiva i a plantejar-se també algun aspecte que sigui possible de millorar.

Cal que mireu de mantenir-vos objectius; no és, de cap manera, un escrit per criticar-vos, ni que us sembli que ho feu amb justícia. Tampoc no és un escrit laudatori. És un escrit per descriure con sou amb les vostres vessants positives i amb aquelles que voldríeu millorar.

Redacteu en un full a part, unes dues cares, la manera com us veieu com a professors/es; fer-hi constar els aspectes positius i alguna cosa que voldríeu millorar.

7.2. Material elaborat pel grup al llarg de les sessions

Síntesis. Sessió del 7 d'octubre de 2002. Donar classe!

Apunts sobre recursos a tenir en compte per a fer una primera classe (extrets i resumits a partir de les aportacions del grup):

- Tenir el temps ben planificat i la classe pautada amb equilibri de diferents dinàmiques. Per exemple, amb un bloc d'informació, a continuació alguna activitat per part dels alumnes que permeti fer un tall distès, i després poder seguir amb les explicacions o presentació d'informació.
- Preparar alguna dinàmica de presentació, per a conèixer-se.
- Justificar i motivar per a la classe o curs que comença, argumentant, "vendre la moto".
- Donar informació clara i completa però sense excés. Facilitar la comprensió del què es pretén i no saturar d'informacions. I donar informació tant dels aspectes positius com de les dificultats.
- Tenir clar quins són els objectius de la classe. Fixar el compromís tant del professor com dels que participen.
- Pot ser molt útil entregar un material que es vegi pràctic i concret, organitzat. Que en definitiva aporti claredat.
- Crear un clima i acolliment cordial. Utilitzar un to de veu relaxat.
- Trobar-se amb els alumnes: buscar complicitat amb la mirada, apropar-s'hi físicament ...
- Procurar tenir referències del grup prèviament. Tenir la llista d'alumnes.
- Atenció a tot el grup, procurar respondre a les diferents situacions personals (gent que ja es coneix, gent nova...)
- Temptejar les expectatives dels alumnes (ja sigui amb una pluja d'idees, amb una fixa per a completar...).
- Donar oportunitats per a preguntar o opinar. Després de cada explicació es pot oferir un temps per a dubtes, opinions o comentaris.
- Transmetre bones expectatives i donar missatges positius als alumnes potenciant l'autoestima.
- Explicar la metodologia o forma de treball que hi haurà.
- Fer un resum del què s'ha dit.

* **Tasques a realitzar pel professor/a:** detectar diferents maneres d'aprendre, ser més conductor que instructor, donar resposta a les inquietuds de cada alumne/a, fer referència a aprenentatges anteriors, partir de preguntes o errors, presentar material amb claredat, promoure la cooperació, fer preguntes clau, remarcar punts importants, sintetitzar i concloure els temes, etc.
* **Relació del professor/ amb el grup:** conèixer el grup, utilitzar dinàmiques de grup diverses, fomentar i mantenir un bon clima de treball i respecte, motivar als i les alumnes, valorar el seu treball, establir normes, etc.
* **Actituds del professor/a:** tranquil·litat, donar exemple, compromís, proximitat, donar seguretat, mostrar-se humà (amb debilitats, errors i molt per aprendre), aguditzar els aspectes afectius, ser detallista amb els i les alumnes, utilitzar recursos personals per improvitzar i adequar-se a les diferents circumstàncies, etc.

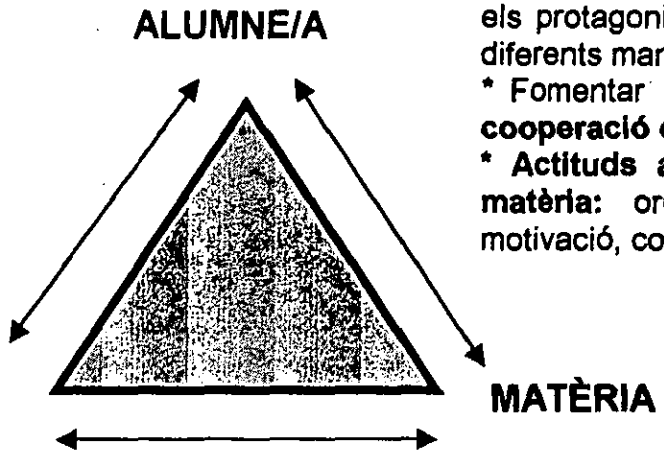

* Consciència dels **objectius** que es persegueixen. Alumnes els han de conèixer.
* Accessibilitat als **continguts** que es treballen: els i les alumnes han de saber com assolir l'aprenentatge proposat, poder fer-ne la transferència a la seva realitat i arribar a conclusions.
* Avançar cap a l'**autoaprenentatge i autonomia**. Que els protagonistes siguin els i les alumnes i les seves diferents maneres d'aprendre.
* Fomentar la **participació** activa de l'alumne/a i la **cooperació** entre els diferents membres del grup.
* **Actituds a promoure en l'alumne/a respecte la matèria:** ordre, participació, implicació, interès, motivació, cooperació, etc.

* Definir **objectius** clars, concrets i possibles.
* Conèixer i preparar **continguts**. Utilitzar exemples i fer transferència a la realitat dels i les alumnes.
* Utilitzar un **vocabulari** adient: entre el científic i l'accessible.
* Posar a punt varietat de **metodologies** i de maneres d'aprendre la mateixa matèria.
* Conèixer i preparar **recursos i materials** diversos.
* Utilitzar **l'espai i la distribució de l'aula** de la manera més adient.
* Preveure la **temporalització i seqüenciació** de tasques i activitats: és important que les sessions tinguin un final. També ho és tenir previstes altres activitats per quan sigui necessari.
* Preveure **l'avaluació** del treball realitzat.

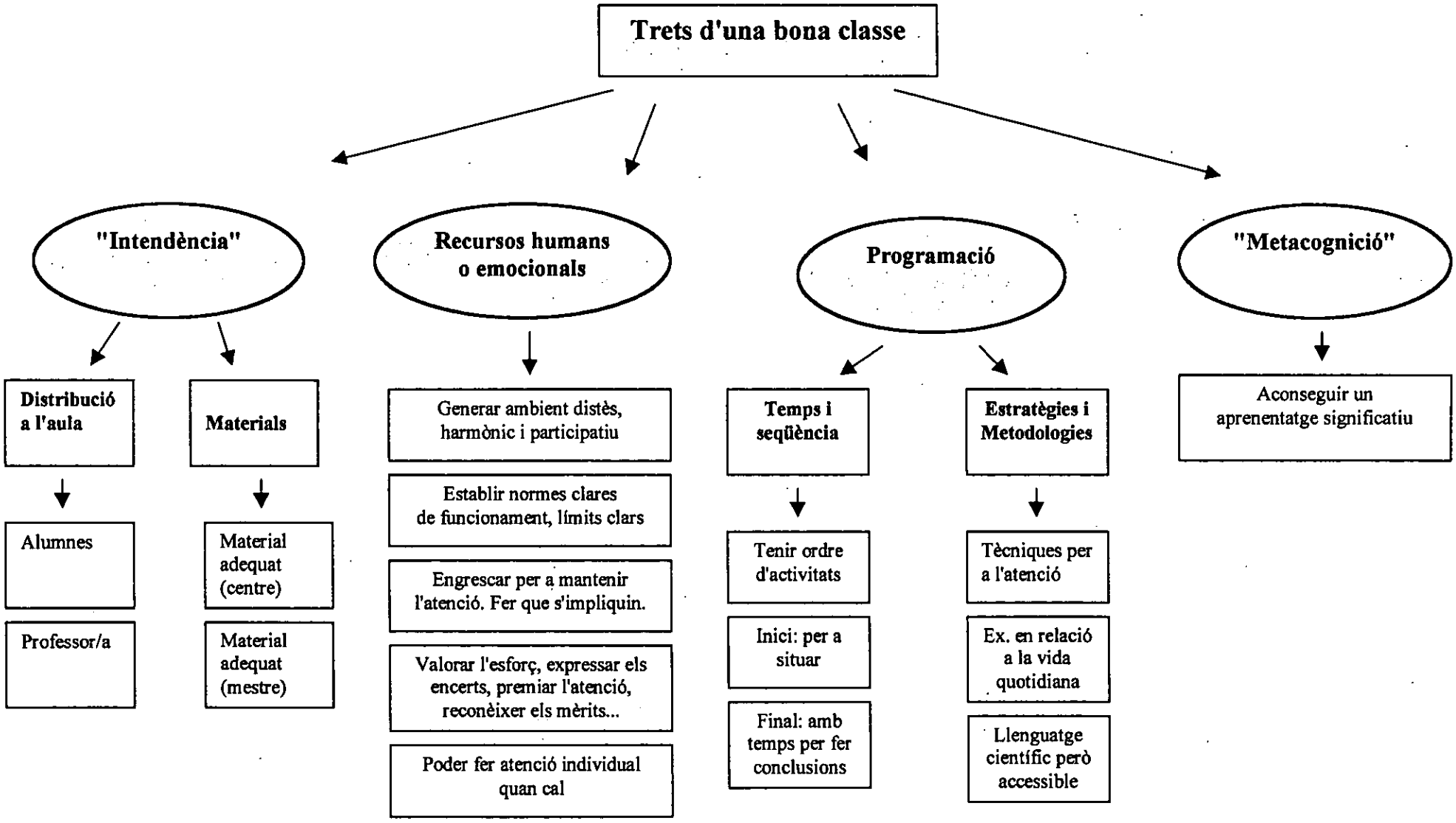
Trets d'una bona classe
"Intendència"
Distribució a l'aula
Alumnes
Professor/a
Materials
Material adequat (centre)
Material adequat (mestre)
Recursos humans o emocionals
Generar ambient distès, harmònic i participatiu
Establir normes clares de funcionament, límits clars
Engrescar per a mantenir l'atenció. Fer que s'impliquin.
Valorar l'esforç, expressar els encerts, premiar l'atenció, reconèixer els mèrits...
Poder fer atenció individual quan cal
Programació
Temps i seqüència
Tenir ordre d'activitats
Inici: per a situar
Final: amb temps per fer conclusions
Estratègies i Metodologies
Tècniques per a l'atenció
Ex. en relació a la vida quotidiana
Llenguatge científic però accessible
"Metacognició"
Aconseguir un aprenentatge significatiu

UNA BONA CLASSE

CLIMA / MOTIVACIÓ

- Aconseguir un clima d'ordre i respecte
- Ganes d'escoltar (calma)
- Saludar a l'entrar a la classe
- Puntualitat
- Tenir clars els límits
- Conèixer el grup
- Mantenir una actitud pròxima
- Mantenir una actitud de compromís
- Aplicar disciplina
- Respondre a l'atenció individual i grupal
- Reconèixer o valorar el treball dels alumnes

OBJECTIUS

- Previsió dels objectius
- Tenir pocs objectius però clars
- Formular / escriure objectius a la pissarra
- Pensar el procediment: com portaràs a terme els objectius?
- Comprovar si s'han assolit els objectius
  - Preguntes
  - Exercicis
  - Activitats a casa per corregir
  - Preguntar de retorn

CLASSE / METODOLOGIES / PROCEDIMENTS

MATERIAL

- presentats amb claredat
- fer materials diferents
- fer servir la pissarra

CONCLUSIÓ / AVALUACIÓ

- programació de les feines properes
- síntesi del què s'ha fet
- tenir clara l'avaluació (continguts i actituds)

DESENVOLUPAMENT DELS CONTINGUTS

- tenir la seqüència d'activitats o tasques pensada
- temporalitzar les activitats
- arribar a conclusions
- presentar el tema clarament
- remarcar els punts importants.
- Iniciar la classe fent referència al conjunt
- Vocabulari adequat
- Relacionar els continguts amb vida quotidiana
- Fer col·laborar
- Tenir recursos per improvitzar
- Aprofitar errors i preguntes

Recull de frases inacabades
Donar classe!

Idees i concepcions respecte l'educació
Personalment, crec que l'educació consisteix en...
Per a mi, ensenyar és...
Entenc el treball en equip com ...
Per a mi, el diàleg a la classe significa...
Davant l'estat actual de l'educació penso que...

Història i experiència professional
Les qualitats del professor/a que més m'agradava quan era estudiant són...
Mai vaig suportar aquell professor/a que...
Vaig escollir ser professor/a perque...
La meva experiència com a professor/a...
Recordo el primer dia que vaig fer classe com...
De la meva experiència com a docent recordo especialment...
Si pogués tornar enrera en la meva història professional canviaria...
La satisfacció més gran que he tingut com a professor/a...
Mai oblidaré el dia que...
He pensat que m'havia equivocat de professió quan...
Considero que el més enriquidor de la meva professió fins el moment ha estat...
Els moments més durs com a docent han estat relacionats amb...
Quan fa deu anys pensaves en donar classes creies que faries...
Al llarg de la meva trajectòria professional he après...
Quan t'imagines que donaràs classe d'aquí a deu anys creus que la faràs...
Crec que com a professor/a, actualment hauria de millorar en...
Quan tinc un dubte pedagògic/didàctic acostumo a consultar amb...
Si li hagués de donar un consell a algú que vol ser professor/a li diria que...

Actualitat i professió
<u>Abans de la classe i preparació</u>
El diumenge a la tarda, abans de començar la setmana...
A l'hora de preparar la classe tinc en compte...
Abans d'entrar a l'aula...
<u>Recursos i materials a l'aula</u>
Acostumo a utilitzar materials com...
Em sembla que utilitzar llibres...
Quan fallen els recursos previstos...
L'elaboració pròpia de materials em sembla...
<u>Desenvolupament de la sessió</u>
En general, com a docent sóc...
El que més m'agrada de la meva manera de fer classe és...
Hauria d'aprendre a...
El que menys m'agrada de la meva manera de fer classe és...
Disfruto amb les classes...

Quan estic a una classe el que més m'irrita és...
Estic disposat a tornar a explicar quan...
Com a professor/a m'emociono quan...
Em sento malament quan a la classe
El tema de la disciplina a l'aula l'abordo...
Com a professor/a estic orgullós de...
Quan a la classe em quedo en blanc...
Davant d'un conflicte a la classe...
Em costa tolerar...

<u>Relació amb les famílies</u>

Amb les famílies dels meus alumnes tinc una relació...
Amb les famílies procuro...
Quan tinc col·laboració de les famílies el resultat és...
No tinc resposta de les famílies per...

<u>Relació amb els companys/es del centre</u>

Amb els companys/es de feina tinc una relació basada en...
Dels meus companys/es de feina valoro...
La meva relació amb els companys/es de feina m'ajuda a...

<u>Després de la classe</u>

Quan surto de classe, normalment...
Sé que una classe ha anat bé si...
Quan un examen no va bé...
Després d'un examen jo...
Quan la classe no surt com la tenia preparada...
Reflexiono sobre la meva pràctica...
En el meu cas l'autoavaluació és...
Carrego piles fent...

En relació als i les alumnes

Els alumnes, per a mi, són...
El que vull aconseguir dels meus alumnes és...
Aconsegueixo l'atenció dels alumnes quan...
Amb els alumnes tinc una relació...
El que més valoro dels alumnes és...
Em costa treballar amb els alumnes que...
M'agrada que els alumnes estiguin...
Quan la classe té una actiud negativa, jo...
M'agrada que els alumnes treballin
Quan intueixo que una classe tindrà una actitud negativa, jo...
Escolto els alumnes...
El feedback amb els alumnes em sembla...
Per a valorar la feina dels alumnes...
M'agrada valorar positivament els alumnes quan...
Crec que els meus alumnes pensen de mi que sóc...
Sóc feliç quan els alumnes...

7.3. Anàlisi d'enregistraments reals

Donar classe -

CONCLUSIÓ DE LA CLASSE ENREGISTRADA

Ha estat prou útil per:

- Veure l'actitud dels alumnes des de angles diferents . Es poden observar més detalls dels que normalment al donar la classe pots notar enfeinada com estàs en donar la informació o controlar les activitats.
- Comprovar que alguns aspectes o recursos que no has utilitzat, quan tenies pensa't fer-ho.
- Comprovar alguns vicis com tics, gestos repetició de paraules .....
- Utilització incorrecta de la pissarra. Aquest apartat últim es molt freqüent que ho faci. Començo a escriure i omplir la pissarra amb la informació que cal i quan em quedo sense espai en lloc d'esperar cinc minuts, per donar temps a que acabin d'agafar la informació, esborro un tros i segueixo. Soc conscient de que per alumnes lents pot crear força embolic...

El qüestionari sobre la classe enregistrada permet reflexionar àmpliament i ressaltar en el moment de la preparació de la unitat didàctica i després de fer-la . Així crec que en general he anat observant els consells anotats però caldria que repetís més els conceptes claus, faci conclusions més clares i pregunti més de manera oral.

COMENTARI GENERAL A LES PREGUNTES

He de dir que una sessió didàctica dona poc temps per poder arribar a aprofitar tots els recursos i estratègies . Al llarg del meu procés com a professora he après a utilitzar selectivament diferents estratègies de manera consecutiva (dos o tres vegades) i després variar-la per altre diferent, que una vegada assolida, es substituïda. Si això es coordina amb el currículum a nivell de Departament cada any poden adquirir i afegir a les apreses anteriorment tres estratègies de treball noves.

SOBRE L'AVALUACIÓ

En general crec que es la part que s'ha de cuidar més.

L'avaluació inicial és útil si no coneixes l'alumnat. Quan hi ha unes sessions seguides i coneixes el desenvolupament curricular de l'alumne , es pot prescindir o fer-la oral

Aplico l'avaluació continua i com es perceptiu valora els conceptes, els procediments i les actituds. L'avaluació crec que ha de ser permanent , especialment en l'apartat de les actituds més que ens els conceptes o procediments que queden reflectits en les típiques proves i activitats.

La CORRECCIÓ dels errors i per tant l'autoavaluació crec que es important per entrar en contacte amb l'alumne/a i que percebi els seus errors. Per això:

a) han de tenir molts clars els objectius i també explicitats els criteris de correcció
b) han de veure les correccions com necessàries

c) han de comprovar que les apliques de manera lògica, justa i equitativa.
d) Han de tenir aclarit directa o indirectament en l'activitat quins són els problemes que han tingut i donar-los possibilitat de refer-ho.
e) Si són procediment de classe repetits has de mirar si han corregit o assimilat suficientment els criteris o bases d'orientació indicats per la seva realització.

Els EXERCICIS d'Avaluació els penso repassant els objectius proposats en iniciar el tema, les diferents activitats realitzades per assimilar-los i busco potenciar sempre tres aspectes: la memorització dels conceptes (30 i 40 %) , l'anàlisi, relació-abstracció (20-30%, i el domini dels procediments característics de la matèria

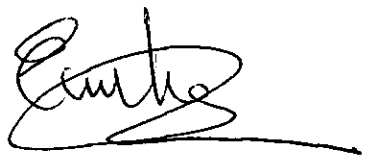

Enregistrament real

Dades:
Laura Rubio i Serrano
3r de primària, CEIP Sant Miquel de Cornellà
Classe d'ètica, els drets i deures dels infants
2a sessió d'una unitat prevista per a tres

Breu síntesi
S'inicia la sessió recordant què havíem fet durant la classe anterior -l'excusa és informar al respecte a l'Anna, una companya del grup que l'altre dia no havia vingut. Després, recuperem la que havia estat la darrera activitat i la corregim conjuntament. Es tracta de llegir i comentar unes cartes que els nens i nenes de la classe havien escrit a una nena que viu a Guatemala. Durant la sessió anterior havíem llegit la seva història i havíem insistit en les diferències entre la seva manera de viure i la nostra. Després de llegir i comentar algunes cartes vam passar a la següent activitat. Era una sopa de lletres que contenia els principals Drets dels Infants. Aquesta es converteix en una excusa per definir el contingut de cada dret, també per incidir en alguns dels deures que s'hi corresponen. En la següent sessió, teníem previst treballar com es concreten els drets a la vida quotidiana dels i les alumnes a l'aula i a casa. Per acabar la unitat faríem una síntesi general de tot el que havíem treballat durant les tres sessions.

Aspectes positius
- *Fer classe amb més d'un professor a l'aula: suport, complementarietat i complicitat.* De vegades podem pensar que estar més d'una persona a l'aula és una dificultat i, depén com, pot arribar a ser-ho. La meva experiència però em permet destacar la tranquil·litat alhora de compartir una classe. En aquest sentit, tot i que és cert que un no està a la seva aula ni amb el seuu grup, resulta interessant arribar al punt en el que et sents recolzat i sense por a ser contradit. Tot i que destaca l' autoritat del mestre davant la nostra dèbil postura, ens referim doncs al fet d'assolir un cert suport mutu i complicitat. Acoplar-se no és una tasca fàcil però quan s'aconsegueix és força gratificant.
- *Mobilitat per l'aula: intentar arribar a tots els i les alumnes.* Després d'observar-me m'adono que no em mantinc estàtica a l'aula. Ben al contrari faig un moviment de costat a costat, crec que adaptat a la situació dels i les alumnes –aquests estan asseguts en grupets de quatre i cinc persones.
- *Claredat en la seqüència d'actvitats.* Els i les alumnes poden seguir amb faciltiat les diferents tasques, tot i no perdre de vista el fil conductor de la sessió. En aquest sentit, la primera part de la classe és fonamental. Després, cadascun dels canvis també està prou marcat. Tot plegat considero que ha de permetre una millor organització dels aprenentatges, també permet recordar més fàcilment.
- *Intenció de donar importància a tot el que fa referència a motivar per a l'aprenentatge.* Potser aquest ja és un element que tinc present en el moment de preparar les sessions però el vídeo permet fer-se més conscient. Cada nova activitat és una excusa per intentar motivar als alumnes, també perque segueixin el curs de la sessió. En aquest sentit, destaca la introducció d'activitats de caire

més lúdic o simplement diferents –tal i com havien explicitat en alguna ocasió els propis alumnes.

- *Valoració de les intervencions dels i les alumnes.* El vídeo m'ha fet adonar la valoració positiva que faig de les aportacions dels i les alumnes. En primer lloc, en el moment en el que es compta continuament amb la seva participació a l'hora de dur a terme la sessió. En segon lloc, reconeixent cada intervenció i fins i tot intentant orientar aquelles que a priori podrien no semblar molt importants. I, finalment, valorar especialment les aportacions dels alumnes complicats o poc reconeguts del grup. D'alguna manera, reconèixer els seu esforç i mèrit en participar.
- *Introducció del tema dels sentiments i les emocions dels alumnes com a contingut a comentar a l'aula.* En aquest sentit, tot i que de vegades som cautelosos, pots arribar a tenir bones sorpresses. Algunes de les intervencions dels i les alumnes en aquest sentit, fins i tot poden superar expectatives i permeten abordar els temes de manera nova i més interessant –en aquest sentit cal destacar el cas del nen que assenyala com una persona pot ser feliç pel fet de tenir, estar o fer coses amb la seva família o el d'una nena que, davant la situació que viu la Lucrècia (nena de Guatemala) accepta que ella no podria suportar-ho. En definitiva, em refereixo a aquelles intervencions dels i les alumnes que, provinents de la reflexió i la presa de consciència envers els propis sentiments, permeten aprofundir en segons quins temes.

Aspectes negatius

- *Dificultats d'adaptació del vocabulari a l'edat dels i les alumnes.* Aquest és un aspecte del qual ja sóc una mica conscient, sobretot en el moment de fer la classe. Després però, de vegades, s'oblida. Veient el vídeo un s'adona que en algunes ocasions es queda entrabancat en una qüestió o comentari davant la dificultat de saber aterrar al vocabulari més adient per arribar als i les alumnes. En segons quin temes s'estan treballant, aquesta dificultat es fa més palesa. El visionat del vídeo permet veure que aquesta situació és real, i no només quelcom que un pensa. De vegades als i les alumnes els costa entendre el què els estàs preguntant. Per tal de no perdre temps ni energia en aquest sentit, així com també per donar una resposta més adequada a les necessitats dels alumnes, possiblement caldria preveure aquesta situació en el moment de preparar la classe. En aquest sentit, crec que encara tinc molta feina a fer.
- *Contradiccions en la utilització dels recursos.* Durant la sessió enregistrada, estava previst l'ús de la pissarra en el moment de la correcció de la sopa de lletra que els i les alumnes havien treballat primer de manera individual. El que no estava previst era que, durant el temps en el que havia de preparar la pissarra els alumnes, no podria atendre al treball en grup que en aquell moment s'estaria fent. Parar atenció en aquest sentit, m'ha estat d'ajuda. Possiblement era més important atendre el grup que no preparar la pissarra. O, potser, aquesta hauria d'haver estat una feina a realitzar abans de començar la classe. En tot cas, aquest és un element a tenir en compte en properes sessions.
- *Qüestionament envers el caire de les preguntes als i les alumnes.* És cert que la base de les sessions que planifiquem per treballar temes d'ètica a l'aula està en el diàleg i la participació dels i les alumnes. En realitat, no concebim fer les coses d'una altra manera. Tot i això, després de veure el vídeo i pensar-hi atentament durant una estona, em sorgia el dubte del carácter i el tipus de les preguntes que utilitzem. Aquest pot ser divers, però sovint estan tan dirigides

que quan et pares a pensar en elles fa una mica de "por". No sé, simplement és una reflexió que ha sorgit de la pràctica però que crec que hauríem de tenir una mica més en compte per no perdre'ns en el camí dels nostres propis objectius.

- *De les expectatives a la realitat.* Fer-se grans expectatives pot ser una manera d'obrir nous horitzons, també de crear algunes decepcions. A l'aula, això també passa clarament. Entre el que a un li agradaria o espera que passi i el que després succeeix a l'aula sempre hi ha un salt important a donar. De vegades en positiu però, molts cops, a la inversa. Pots arribar a creure que una activitat no ha sortit bé, pel simple fet d'haver-te creat unes expectatives molt superiors al que calia. En definitiva, però, aquest és un tema d'un mateix en el que mai es podria culpabilitzar als i les alumnes. Fer-se conscient de tot això és un camí a recòrrer, posar els mitjans per a resoldre-ho un trajecte encara més llarg.
- *Un llindar potser massa baix a l'hora de suportar el desordre i xivarri a la classe.* Tot i ser conscient que aquest és un tret característic de la meva manera d'enfontar-me a les classes, el visionat del vídeo ho ratifica de manera ben clara, almenys per mi. I per si això fos poc, el mestre amb el que comparteixo la classe crec que li passa una mica al contrari, en aquest sentit costa trobar l'equilibri. He posat aquest aspecte com a fet negatiu perque crec que possiblement hauria de relaxar-me en aquest sentit però em costa. Necessito sentir que els i les alumnes estan seguint el fil de la sessió, que responen sense problemes quan se'ls pregunta perque saben de què estem parlant i que, en general, hi ha cert ordre a la classe. De vegades, penso que sóc una maniàtica però la disbauxa que sovint es genera en una aula em causa sensació d'impotència, em desarma. Veient el vídeo, puc comprovar aquest fet a través de diferents intervencions en les que intento recuperar l'ordre.
- *Sempre manca temps per tancar bé les sessions.* Sovint, destinar els últims minuts de classe amb una síntesi del que s'ha treballat resulta pràcticament impossible. El temps es tira a sobre en cada sessió i, a més, després encara s'ha de deixar una estona per a l'assemblea setmanal. Potser aquesta és una dificultat que es podria resoldre amb una millor planificació però, a la pràctica, també e's un dels elements que em costa de resoldre.

Comentaris i reflexions

- Observar un enregistrament, o simplement preparar una classe per ser enregistrada, és una excusa per a la presa de consciència sobre la pròpia pràctica. D'una banda es confirmen aspectes ja sabuts, d'altra, sempre es descobreixen aspectes nous a tenir en compte.
- Donar-se un temps per a reflexionar-hi després també és un luxe que sovint, en el dia a dia, un no s'atorga amb facilitat. En aquest senti, tenir una guia que ajuda a l'anàlisi i la reflexió resulta molt positiu.
- No sé fins a quin punt seré capaç d'introduir millores en els errors detectats a partir d'ara. Tot plegat em fa pensar que hi ha algunes qüestions que es converteixen en "mals vicis" que costen de llimar. D'altres, potser, serien valorades de manera diferent si aquest anàlisi el fes una altra persona.

7.4. Valoracions dels participants

Comentari avaluatiu, personal:

En principi, amb aquest títol jo desitjava un mètode, una eina, quelcom que em solucionès el problema de tratar la diversitat.

He trobat idees bones. Teoria que he intentat posar en pràctica en algun moment però que cada grup, cada dia es presenta diferent. Mai se sap com aniràn les classes ni com reaccionaràn en aquell moment.

L'esforç ja sabem que és molt gran i que et pucles sense energia. Depèn l'estat personal de cadascú en cada moment.

Les intervencions dels companys "donant" classe, per mi, han estat molt enriquidores. Ha sagut un bon ventall, divers, de maneres de fer. I això, si que ho he anotat, practicat en més d'una classe.

m'agrada la idea de les companyes "fora" per intercanviar, compartir, elaborar propostes, experiències.

Penso que enguany la vivència és canviant continuament i els alumnes, per l'edat i circumstàncies no permeten treballar amb un mètode, un programa regular. S'ha d'anar "improvisant", actuar amb nova creativitat en cada ocasió i tenir ...

- ASPECTES POSITIUS DEL CURS "DONAR CLASSES!"

Per a mí aquest curs ha significat un enriquiment de forma ja que m'ha donat l'oportunitat de compartir sensacions, opinions etc. sobre quina és la manera més adequada de donar classes amb persones que tenen una gran experiència en el món de la docència. A més, a nivell un espai per relaxar-me i poder aprendre sobretot dels altres. Finalment, crec que la filmació que em vaig fer d'una de les classes d'ètica al CEIP Sant Miquel, tot i ser una experiència (que encara que no del tot agradable o satisfactòria) em servirà de molt per conèixer quins són els aspectes que hauria de millorar i quins hauria de mantenir.

*Molt positiva la relació de confiança.

- ASPECTES A MILLORAR

- Tot i ser ha sigut una llàstima que no hagi pogut emplenar fidelment a aquest curs, perquè m'agradaria haver continuat compartint aquesta experiència amb persones que ja no estan.

- Crec que la duració del curs és limitada, perquè si fos més llarga (amb més sessions) hauria pogut participar en la simulació de classes.

→ Agraeixo l'oportunitat que em van donar des del GREM de poder formar part d'aquest curs.

Pilar Martínez Gómez

Valoració del curs
"Donem classe!"

POSITIU. Durant tot el curs crec que entre les persones que hem participat ha funcionat una dinàmica de cordialitat, i amb ganes de treballar per millorar.

Les dinàmiques de grup han sigut ~~dit~~ actives i participatives. El fet d'utilitzar el vídeo per poder enregistrar les nostres actuacions és molt interessant.

PODEM MILLORAR. Crec que a vegades en alguna sessió (principalment al principi) hem estat els que feiem el paper d'alumnes molt atrevits i molt provocatius. Potser la tècnica que feiem servir no acaba d'ajustar-se a la reflexió que volíem aconseguir.

gràcies.

Que milloraríem?:

- Aprofundir en els aspectes que hem detectat que es poden millorar. Com fer-ho? → Trovar models i sistematitzar, per exemple com "portar" millor la pizarra
- Ha faltat crítica, constructiva es clar, però necessaria.
- Hauríem de ser capaços d'analitzar classes reals, la simulació queda "curta". És més vàlid pels observadors que per aquell que ho fa. No deixar de ser una actuació amb unes condicionants diferents del de l'aula.
- Seria fantàstic poder gravar més d'una vegada la classe real i comptar amb diferents versions per analitzar-la
- Podria estar bé fer unes sessions menys de Dinàmica de grups per a conèixer-nos entre nosaltres i treballar més.
- Creiem que és un debat necessari el parlar del per què ens resulta tan difícil deixar que els altres ens observin donant classe.
- Ens hauria agradat analitzar tots junts les gravacions de classes reals

Àngels Montfort

Avaluació: Darrera classe:

- Els objectius s'han complert.
- El dossier ha estat una bona eina
- El tenir l'ordre del dia a temps, ha funcionat molt bé.
- Poder treballar aspectes que ens preocupen, ha funcionat.
- La metodologia ha estat molt correcte.
- La part d'aprofitament per part dels assistents, és irregular en aquest cursos. M'explicaré, les persones amb més experiència, ens hem sentit més "donants" que "receptius". Encara que sempre s'aprenen coses noves. He trobat a faltar, el poder tractar més temes a fons.
- Ha estat molt positiu el fer d'observadors, és una eina que sempre enriqueix la teva formació.
- S'ha creat un bon ambient de treball.
- Felicitar-vos per la vostra feina i dir-vos que ens sentim molt bé treballant amb vosaltres.

Fins un altre.

Nous

Barcelona 19 maig 2003.

CUK) Jornada classe

Valoració

Positiu: - poder compartir idees
- observar diferents estratègies de cadascú
"des de diferents àrees que sempre m'han
intrigat"
- àtel la classe enregistrada ha estat molt
- tots els consells i orientacions aportades
pel grup que dirigeix el curs.

Per millorar:

- Va haver-hi un període, dos o tres sessions
que van ser molt repetitives - no tant
pel contingut de les experiències presentades
com pel paper que podíem jugar els
"alumnes"

- Ens movem en un terreny molt teòric
perquè malgrat que intentàrem comportar-se
com alumnes no ho aconseguíem. Tanmateix la
classe enregistrada es mantenia en un nivell
força teòric donat que el comportament dels
alumnes va ser força ideal

El fet de poder fer aquest treball de simulació i que siguin persones de edats força distants i també de l'àmbit del treball i que fathom et faci la "crítica" t'ajuda a veure alguna cosa que potser i inbuits en la mecànica del dia a dia no et pares a reflexionar i quan és que des de fora (del teu àmbit de treball) i et fan veure coses positives/negatives t'ajuda a reencarilar de nou la feina.

És molt positiu fer-ho de tant en tant i crec que aquesta mecànica que s'ha fet en el curs ha estat molt bona.

Quan un treball l'has vist validat per altres professionals ajuda a treballar amb més seguretat.

Enric.

HA ESTAT MOLT BÉ:

- L'AMBIENT DE RESPECTE QUE S'HA RESPIRAT EN LES VALORACIONS QUE S'HAN FET A LES SIMULACIONS DELS COMPANYS. S'HA DE DIR QUE "ELS ORGANITZADORS" S'HAN ENCARREGAT DE PROMOURE'L

- DEDICAR ELS MOMENTS INICIALS DE CADA SESSIÓ A COMENTAR ASPECTES DIVERSOS

- LES COMUNICACIONS PER CORREU RECORDANT LA PROPERA SESSIÓ, I RECOLLINT ALGUN ASPECTE, MATERIAL... QUE S'HAVIA FET MENCIÓ A ALGUNA SESSIÓ; ERA UNA MANERA DE NO PERDRE EL FIL ENTRE SESSIÓ I SESSIÓ QUE PASSAVA CASI UN MES

- LA DISPONIBILITAT I EL TARANNÀ DELS PROFESSORS QUE HA TRASPASSAT ALS PARTICIPANTS

- EL DOSSIER QUE ENS VAU DONAR AL PRINCIPI

Avaluació

19/05/03

N. Àngels González

- La idea d'observar sessions de classe i avaluar-les per tal de millorar la pràctica educativa i poder conceptualitzar el que es fa em sembla un recurs a potenciar.
Qui sap si es podria haver incidit més en el model pedagògic que en aquests moments creiem que afavoreix millor l'aprenentatge.

- El tallers tenia la dificultat de 'simular' sessions de classe. Aquest factor crec que és important tenir-lo en compte.

- Si s'hagués de repetir l'experiència ho faria més per un l'anàlisi i la conceptualització de les sessions realitzades.

- Com a punt de partida el clima que s'ha creat en les sessions. El dossier com a eina que serveix de referència per altres situacions i observacions de classe...

- Potser es podria planificar conjuntament alguna sessió.

Avaluació del Taller "Donar classe" Miquel Pérez

A nivell personal: Al principi em bastant reticent a aquesta activitat: "després de més de 25 anys donant classe que hem volen explicar!... però". Després d'unes sessions m'he adonat de que preparava la classe (el que jo dic la intendència") d'una manera mecànica, poc reflexiva. El fet d'anotar tot el que havia de menjar, abans de posar-me davant dels alumnes, m'ha fet cercar i ser més metòdic en la preparació, distribució, atenció de l'alumnat, temps, ... Estic en un centre molt especial i per tant en aquests 7 cursos (~~no ha~~) m'he adaptat per donar el millor possible als meus alumnes però em faltava una reflexió sobre com m'enfrontava a la preparació i a la comunicació durant la classe. Aquest taller m'ha donat eines per millorar.

Aspecte no tant positiu: que aquest taller m'ha arribat en un moment de desànim o desenganys davant de que jo donava molt de mi (en tots els aspectes) i recollia molt poc dels alumnes. Aquesta posició personal m'ha portat, de vegades, a no participar tant activament com estic acostumat. M'ha anat molt bé el dossier i "xapeau" per les actes-resum que normalment han arribat per correu.

A nivell col·lectiu: el "feed-back" que s'ha donat en les sessions pràctiques. L'observació de les classes que imparteixen els companys aportava (a tots) aspectes positius.

Endavant i gràcies!

Miquel